

Новине српске

МОСТТОВИ

Савез српских друштава Словеније | Број 70 | Година 19 | Март 2023

21. ФЕСТИВАЛ
ФОЛКЛОРНИХ ГРУПА ССДС
КОНЦЕРТ ПАВЛИНЕ
РАДОВАНОВИЋ У ЉУБЉАНИ

Срећан почетак

Поштовани читаоци,
Пред вама је нови, први овогодишњи број Новина српских „Мостови”, часописа који већ деветнаесту годину служи да сазнате што више о дјеловању и активностима српских друштава, која су чланови савеза српских друштава Словеније, као и о раду самог Савеза. Протеклих година покушавали смо да вам што прикажемо и ријечју и сликом опишемо, ако не све, онда барем већину догађаја који су се ређали, а који су били не само занимљиви него по свом садржају и квалитетни.

Тиме су друштва и Савез оправдавали своје постојање, радили на ономе због чега су и основани, трудили се да српско име, српска култура, обичаји, традиција и вјера добију на свом значењу и на овим просторима. Тако смо, не само очували своју културу и свој идентитет, него и дали свој допринос свеукупној култури земље у којој живимо.

И ову. 2023. годину, започели смо са разним активностима и реализацијом различитих пројеката, прије свега на подручју културне дјелатности. Истина, нека друштва још трпе посљедице из претходних година, али се успјешно опорављају и дају наду да ће већ ове године наставити са својим успјешним радом.

У овом броју „Мостова” објављујемо прилоге о свим дешавањима, како у Савезу српских друштава Словеније, тако и у друштвима која су била веома активна, без обзира на то да ли су сама организовала неке приредбе или су гостовала код других. Активност је и једно и друго.

Почећемо прво од Савеза српских друштава Словеније. Један од највећих догађаја везаних за рад Савеза је свакако Фестивал фолклорних група, а ове године одржан је по двадесет и први пут. За разлику од претходних Фестивала који су били, као и овај, такмичарског и ревијалног карактера, на овоме су поред извођачких ансамбала учествовале и дјечје фолклорне групе, а то су биле и квалификације за Европске смотре.

Друштва, као што је већ наведено, раде и на очувању традиције и вјере, тако су у овом периоду, од јануара до марта, три друштва прославила своје славе. Да споменемо још и фестивале које су организовала друштва, а то су Међународни светосавски фолклорни фестивал, Међународни фолклорни фестивал ветерана, затим Дјечји фолклорни фестивал, Годишњи концерт, прослава Савиндана, обиљежавање значајних датума, а ту су поред фолклорних секција биле активне још и драмске и литерарне.

У овом броју „Мостова”, као и до сада, у сталним рубрикама доносимо низ занимљивости, а представљамо и литерарне ствараоце који су залужили да своје дјело прикажу и читаоцима „Мостова”.

Надам се да ће, и овај пут, свако од вас наћи нешто занимљиво и да ће са пажњом прочитати наш и вас часопис са надом и жељом да у текућој години буде још више разноврснијих чланака, не само о нашим друштвима, него и о српској култури, историји, духовности...

Душан Јовановић	
21. фестивал фолклорних група.....	4
Душан Јовановић	
Свети Василије Велики.....	10
Душан Јовановић	
Девети годишњи концерт.....	12
Душан Јовановић	
Савиндан 2023.....	16
Душан Јовановић	
Међународни светосавски фестивал....	18
Маријана Живковић	
Светосавска прослава.....	22
Душан Јовановић	
Свети Симеон Мироточиви.....	24
Душан Јовановић	
Коло се вије.....	26
Душан Јовановић	
Словеније у Будимпешти.....	30
Мирослав Мартић	
Драмско-литерарна дјелатност.....	38
Рада Гашић	
Божићне свечаности и радости.....	35
Ружица Кљајић	
Умјесто порцеланске корпице.....	48

Насловна страна: Душан Јовановић

Издавач
Савез српских друштава Словеније

За издавача
Златомир Бодирожа

Главни и одговорни уредник
Душан Јовановић

Лектор за српски језик
Мића Живковић

Графичка обрада и прелом
Душан Јовановић

Обликовање
Бранко Баћовић

Молимо, да сви дописници шаљу своје текстове и фотографије (CD) на адресу:
ССДС, Грабловичева 28, 1000
Љубљана
или по електронској пошти:
mostovi.ssds@gmail.com

Штампа:
ENOLA B d.o.o.
Medvode

Илази 4 до 6 бројева годишње
Штампање часописа омогућили:

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

Пројекат је рађен у сарадњи са Владом Републике Србије и суфинансиран од Министарства спољних послова - Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону.

Часопис уписан у регистар јавних гласила у Министарству за културу Републике Словеније под бројем 785

21. фестивал фолклорних група ССДС

У организацији Савеза српских друштава Словеније одржан 21. фестивал фолклорних група ССДС

Фестивал је одржан 11. марта 2023. у Храму културе Игнација Борштника у Церкљу на Горењском пред скоро четиристо посетилаца. На почетку програма присутнима и гостима обратила се Снежана Максимовић, водитељка програма, која је у свом поздравном говору навела: „Поштовани посетиоци, драги гости, цењени љубитељи српске игре и песме, добро вече и добро дошли на 21. фестивал фолклорних ансамбала Савеза српских друштава Словеније. Прошао је један дуги период од кад смо били у овој сали, истим поводом због којег смо се окупили и вечерас. Овај фестивал су квалификације за 25. европску смотре српског фолклора дијаспоре и Срба у региону, који ће се одржати 27. и 28. маја у Новом Саду и 1. европску смотру децјег фолклора дијаспоре и Срба у региону, која ће бити 8. априла 2023. у Врњачкој Бањи. Видећете и ансамбле који ће наступити и у ревијалном делу програма. Програм ансамбала оцењиваће стружни жири, Љубомир Вујчин. Са нама су вечерас и драги гости, па прво поздрављам господина

Дејана Савића, првог саветника за културу председника Републике Србије Александра Вучића. Поздрављам Ђорђа Алексића и Мирољуба Несторовића из Министарства спољних послова Републике Србије – Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, поздрављам Александра Гаталицу, првог саветника и аташеа за културу Амбасаде Републике Србије у Словенији, поздрављам Милинка Шпицу, конзула у Амбасади Републике Србије у Љубљани, поздрављам Биљану Мариловић министра саветника у Амбасади Босне и Херцеговине, поздрављам Јанеза Чернета, заменика градоначелника Крања, поздрављам Франца Чебула, начелника општине Церкље на Горењском, такође поздрављам Златомира Бодирожу, председника Савеза српских друштава Словеније и Митра Вујиновића, одборника у Градској општини Крањ и председника Културног друштва „Брдо“ Крањ, које је помогло у организацији и реализацији овог Фестивала. Захваљујем се Јавном фонду Републике Словеније за културне делатности, који је финансијски подржао

Дејан Савић

Госћи и љубљика

Златимир Бодирожа

овај Фестивал, као и свима онима који су на било који начин помогли да се овај догађај реализује”.

Након уводног говора водитељка је позвала госте да се обрате присутнима и учесницима у програму. Први се домаћинима, публици и извођачима обратио Дејан Савић, први саветник за културу председника Србије Александра Вучића, који је у свом надахнутом говору рекао: „Драга браћо и сестре, драги пријатељи, поштовани представници словеначких власти, поштовани представници наших власти, поштовани представници Амбасада Србије и Босне и Херцеговине, велика ми је част и задовољство што сам овде и велика ми је част да у своје име и превасходно у име председника Републике Александра Вучића поздравим овај цењени скуп и јако важан и значајан догађај, не само за наше Србе у региону, него и за све оно што ова држава и наша држава заједнички чине, да би ми, без обзира с које стране границе, управо оваквим манифестацијама допринели да се односи двеју земаља држе на највишем могућем нивоу. Ја сам имао прилику пре

Снежана Максимовић

неколико месеци, јер сам и сам уметник, долазио у Оперу у Љубљани, да се упознам са сјајним људима који овде воде наша фолклорна друштва и Савез, и на лицу места упознао, и могу да тврдим колико је то труда, колико је напора, и колико је то добре воље и с љубављу здружено све ово, да би данас изгледало овако како изгледа. Са друге стране држава Србија има веома озбиљне планове када је култура у питању и када је култура међу нашом дијаспором, међу нашим људима у иностранству и другим земљама, поготово у региону. Култура је нешто што дефинише нацију, култура је оно што чини основну супстанцу, одређује наш идентитет. На култури се мора посебно много и истрајно радити. Држава Србија намерава да у скорој будућности отвори културни центар у Љубљани. У том правцу је и постављен Александар Гаталица за аташеа за културу у Амбасади Републике Србије. Са друге стране, председник, с тим што је пренео, ево сада, најбоље жеље и жеље за успех оваког фестивала и свих других манифестација које организујете ви овде у Словенији, нагласио потребу да у наредном периоду и лично дође и буде

Миљинко Шпица

присутан управо овде међу вама, и наравно прилику и да се ви сретнете с њим. Он ће том приликом свакако посетити наша друштва. Оно што је такође важно јесте да је наша Амбасада овде озбиљна, вредна, ангажована, културне манифестације се одржавају једна за другом, тако да врата наше Амбасаде и ваше, су вама увек отворена. Мени је драго што сам овде на овој сјајној манифестацији и ја вам желим свима успеха, нека вам ова манифестација и све сличне протекне у најбољем реду. Живели!”

Присутним се затим обратио и Миљинко Шпица, конзул у Амбасади Републике Србије у Словенији, који је у својој беседи рекао: „У име Амбасаде Србије и у своје лично име, желим да поздравим све госте, фолклорне групе и извођаче и домаћине који су организовали ову сјајну манифестацију. Желим овом приликом да истакнем значај оваквих манифестација, нарочито у очувању наше културе, традиције и обичаја. Амбасада Републике Србије у Словенији увек је помагала и увек ће помагати у организацији оваквих и сличних манифестација. Нећу да дужим, велика ми је част да отворим 21. фестивал фолклорних група Савеза

Заједничка фотографика

српских друштава Словеније. Нека вам манифестација протекне онако како треба”.

Послије уводних поздрава, говора и отварања Фестивала, водитељка програма најавила је прву тачку програма, односно прву фолклорну групу, а то су били чланови старијег дечјег ансамбла из Културног друштва „Брдо” из Крања, који су одиграли кореографију под називом „Ђенана отишла на воденица” – Игре из Црне Траве, аутор кореографије Милан Гламочанин, музички аранжман Жанијел Шубља. Уметнички руководилац Милан Гламочанин. Друштво је учествовало у такмичарском делу програма.

На ред је дошао још један старији дечји ансамбл, и то из Српског друштва „Др Младен Стојановић” Велење. У свом наступу приказали су игре из Груже”. Аутор кореографије и уметнички руководилац Данијела Митровић. Друштво учествовало такмичарски.

Старији дечји ансамбл Српског културно уметничког друштва „Видовдан” Љубљана публици се представио кореографијом која носи назив „Влашке игре из Халова”. Аутор

КД „Брдо” Крањ

кореографије Данијел Серчић, музички аранжман урадио Здравко Ранисављевић, а уметнички руководилац групе је Данијел Серчић. И ова фолклорна група учествовала је у такмичарском делу.

Из Новог Места стигли су најмлађи фолклораши, чланови млађег дечјег ансамбла Српског културног друштва „Ново

Место” Ново Место, који су одиграли „Сплет српских дечјих игара”. Аутор кореографије, музичког аранжмана и уметнички руководилац групе је Мирослав Николић. Друштво је учествовало такмичарски.

Старији дечји ансамбл Културно уметничког друштва КУД „Младост” Љубљана отворио је ревијални део програма, приказујући кореографију „Сплет игара из централне Србије”. Аутор кореографије Бојан Антонић, музички аранжман Дејан Панић, уметнички руководилац Бојан Антонић.

Играма и песмом преселило се из централног дела Србије у ужички крај, а фолклораши ветеранске фолклорне групе Српског културног друштва „Петар Кочић” Крањ представило се кореографијом под називом „Недељом ми долазио Миле” – Игре и песме из ужичког краја. Аутор кореографије Снежана Максимовић, аутор музичког аранжмана Борислав Дамјанић, уметнички руководилац Снежана Максимовић.

Из Чрномља су дошли чланови извођачког ансамбла Културно уметничког друштва „Бела Крајина” Чрномљ, а одиграли су кореографију „Оро се вије крај манастира” – Игре из Босилеградског Крајишта”. Аутор кореографије Бојан Раковић, музички аранжман Стефан Вујасин, уметнички руководиоци Бојан Раковић и Снежана Бранисављевић.

У другом делу такмичарског програма наступили су извођачки ансамбли, први су се публици представили чланови фолклорне групе Српског културног друштва „Сава” Храстник, који су приказали кореографију под називом „Песме и игре из Београдске Посавине”. Аутор кореографије Милан Радовановић, музички аранжман урадио Дарко Ђитић, а уметнички руководилац је Снежана Максимовић.

Из Новог Места стигла је још једна фолклорна група, и то извођачки ансамбл Српског културног друштва „Ново Место” Ново Место, који су одиграли „Игре из

СД „Др Младен Стојановић” Велење

СКУД „Видовдан” Љубљана

Беле Крајине". Аутор кореографије Мирко Арамбашић, музички аранжман Драгомир Арамбашић, а уметнички руководилац Мирослав Николић.

Такође је и из Велења дошла још једна фолклорна група, чланови извођачког ансамбла Српског друштва „Др Младен Стојановић“ Велење, а публици су се представили кореографијом „Игре са Змијања“. Аутор кореографије и уметнички руководилац групе је Зоран Јауз.

Фолклораши извођачког ансамбла Српског културног друштва „Слога“ Нова Горица одиграли су кореографију која носи назив „Момче седи на брега“ – Игре из Косовског Поморавља“. Аутор кореографије Милан Гламочанин, а аутор музичког аранжмана Дарко Ћитић. Уметнички руководилац ансамбла је Биљана Савић

Кореографијом „Песме и игре из Драгачева“ представили су се фолклораши, чланови извођачког ансамбла, Културно просветног, спортског и хуманитарног друштва „Вук Караџић“ Радовљица. Аутор кореографије

СКД „Ново мeстѝо“ Ново мeстѝо

Дамир Шиповац, аутор музичког аранжмана Жанијел Шубља, а уметнички руководилац ансамбла Адријана Шућур.

Из Љубљане је стигла још једна фолклорна група, и то чланови извођачког ансамбла Српског културно уметничког друштва „Видовдан“, који су приказали кореографију под називом „Народне игре из Ваљевске Колубаре“. Аутор кореографије Јанко Димитријевић, музички аранжман Здравко Ранисављевић, уметнички руководилац ансамбла Жељко Крсмановић.

КУД „Младосѝ“ Љубљана

Тиме је завршен и други такмичарски део, а уједно и програм учешћа фолклорних група. Снежана Максимовић је позвала на бину Златомира Бодирожу, председника Савеза српских друштава Словеније, који се захвалио гостим и публици на присутности и праћењу програма, као и извођачима на разноврсном и богатом програму. Истакао је значај оваквих манифестација и догађаја за очување и неговање српске културне баштине.

Након тога Златомир Бодирожа је поделио захвалнице свим друштвима који су учествовали на 21. фестивалу фолклорних група Савеза српских друштава Словеније.

СКД „Пеѝар Кочѝћ“ Крањ

Послије завршеног програмског дела Фестивала, одржан је састанак руководиоца фолклорних група са Љубомиром Милетом Вуџином, који је свим фолклорним групама предочио своје оцене и мишљење о наступу сваке групе појединачно, а посебно за оне који су учествовали у такмичарском делу.

Оцене ће свакако помоћи да се отклоне евентуални недостаци и да се они ансамбли, који ће учествовати на Европским смотрема, што боље припреме.

Дружење учесника и публике настављено је у суседној спортској дворани уз музику „Треће смене“.

Текст и фото: Душан Јовановић

КУД „Бела Крајина“ Чрномељ

СКД „Сава“ Храсџник

СКД „Ново месџо“ Ново месџо

СКД „Слоја“ Нова Горица

СД „Др Младен Шојановић“ Велење

СКУД „Видовдан“ Љубљана

КПСХД „Вук Караџић“ Радовљица

Свети Василије Велики

Удружење гуслара Словеније из Кочевја прославило своју славу Светог Василија Великог

Славска свечаност одржана је 14. јануара 2023. у просторима Културног друштва „Брдо” у Крању у присуству великог броја чланова и пријатеља друштва, као и гостију. Славски обред, освећење славског колача и жита обавио је протојереј-ставрофор Будимир Галамић, а ломљење славског колача обавили су Стојан Миловић, предсједник Удружења гуслара Словеније и Величко Кљајевић, кум славе. Славско жито послужиле су чланице овог друштва.

Након славског обреда и благосиљања трпезе присутнима се кратком али лијепог бесједом обратио отац Будимир Галамић који је после традиционалног божићног поздрава „Христос се роди!” рекао да је слава друштва Свети Василије Велики који је био велики духовник, велике промисли и велики посланик, а затим додао: „Њега ако будете читали, ако будете пратили, знајте у животу да ћете бити на правом путу, јер и он баш онако био исповједник великог Христа. Умро је млад, али је много иза себе оставио, и оставио литургију која се данас служи на овог великог светитеља. Али да вам кажем, овај пут онима који славите ову славу, да увијек пада у трапаву седмицу, зато што је од Божића до Крстовдана трапава, нема везе да ли је сриједа или петак. Срећна слава, лијепо прославите и лијепо уживајте у весељу”.

Присутнима се затим обратио Стојан Миловић, предсједник друштва, који је рекао: „Наши поштовани гости, часни оче, наш драги куме, добро дошли на данашњу славу и најприје да поздравим нашег кума, Величка Кљајевића, затим оца Будимира, предсједника Савеза српских друштва Словеније Златомира Бодирожа, предсједника Културног друштва „Брдо” из Крања Митра Вујиновића, Крстана Шућура,

Стојан Миловић, Будимир Галамић и Величко Кљајевић

предсједника Српског културног друштва „Петар Кочић” Крањ, представнике Српског културно уметничког друштва „Кочевје” из Кочевја, представнике Српског културног друштва „Ново Место” из Новог Места. Драго ми је да сте данас у оволиком броју са нама и у то име бих наздравио”. Позвао је затим кума славе и наздравио му и позвао га да се обрати слављеницима и гостима.

Величко Кљајевић, кум славе рекао је: „Лијепо вас поздрављам и хвала вам да сте увеличали ову нашу славу. Осјећајте се као да сте код куће, мада је слава свих нас данас. Хвала и наздрављам свима”.

Стојан Миловић је наздравио Златомиру Бодирожи, предсједнику Савеза српских друштва Словеније који је у својој здравици рекао „Нећу ширити причу, зато што нико није дошао да слуша мене, али ипак надовезујући се на ово што је отац

Будимир казао, данашњи празник који славимо, Свети Василије Велики је заиста живио кратко, педесет година, од 329. до 379. године, али је оставио заиста, заиста огромна дјела која могу послужити свима нама о начину живота, чак је и каноне писао. Да кажем и то да је био прије крштења велики студент тадашње филозофије и астрономије. Ад не дужим даље, рећи ћу само још то да је типичан доказ да се ова вањски живот не мјери данима проведеним на овој земљи, већ дјелима које смо оставили овдје, а која су и прије нас оставили. Тако је Свети Василије Велики заиста примјер, са педесет година толико је оставио да је заиста вриједно примјера и сада слиједимо колико смо кадри тај пут. Још једном сви заједно живјели и нека вам је наздравље данашња слава”.

Домаћин славе Стојан Миловић наздравио је и Крстану Шућуру, предсједнику Српског

Мићо Појовић, Мићар Вујиновић, Златомир Бодирожа, Стојан Миловић, Будимир Галамић, Величко Кљајевић и Крстан Шућур

културног друштва „Петра Кочић” који је у својој здравици рекао: „Пријатељи гости, Христос се роди!. Шта рећи, овај мјесец и ова година као и свака почињу са великим светковинама, почињу за наш народ, са сјећањима са ожиљцима. А годину смо почели и ове године и са сјећањем на Косово и са сјећањем на подлу улогу анђела који наскоче на нашу матицу. У народу наш осјећај да мора остати да би ми били оно што би требали бити. Осмога и деветого ја и Стојан, као потпредсједник Савеза српских друштава Словеније, били смо у Бањој Луци на обиљежавању Дана републике српске. Учествовали смо на прослави и пријему а други дан Стојан је био и у Источном Сарајеву, гдје је била закључна манифестација. Контактирали смо са бројним људима и вјерским достојанственицима, углавном народ је поносан, али и забринут. И за ове ствари има разлога, тако да ево ми и овдје у Словенији, наша друштва, наша окружења само да вам кажем једну ствар. Преко двјеста хиљада људи Срба, Хрвата и Бошњака, Македонаца, Албанаца је добило држављанство Словеније. И онда не требамо да се пребројавамо колико нас има. Много нас има преко стотину хиљада само Срба. Није ово прилика да се нашироко прича, још један пут хвала свим друштвима која се труде да организују овакве ствари, која се труде да помогну рад наше крвне организације Савеза српских друштава Словеније, која се труде да и за тај духовни дио нашега живота. Такође, уз поштовање наше цркве и наших достојанственика, да се чува хармонија у наше средине и наше домове и у нашу свијест уграђена. Домаћине, још једанпут искрене честитке за вашу данашњу славу и нека нам и господ Бог буде на помоћи и нама и нашем народу за будуће кораке. Живјели».

Стојан Миловић је наздравио и Митру Вујиновићу, предсједнику Културног друштва „Брдо” који је узвратио ријечима: „Хвала часни оче, хвала за данашњу молитву.

Чланови друштва и гости на слави

Поштовани предсједниче и поштовани чланови Удружења гуслара Словеније, желим у своје име и у име Културног друштва „Брдо” да вам честитам данашњу славу, да је много година у здрављу и весело славите и да нас помогне данашњи Свети Василије све заједно и да нам да велике снаге мудрости, односно да нам отвори наше мисли, да се што боље слажемо, да што боље сарађујемо. Од самог почетка, ја могу рећи од самог оснивања Удружења гуслара Словеније, да добро сурађујемо и тако, надам се да ће Бог дати да ћемо још боље сарађивати. Увијек се може боље, али ово је добро. Тако да ја ето ја наздрављам сад још вама свима, честитам још једном славу и нормално би пожелио да буде ова сарадња између друштава не само између наша два друштва, него и мислим на сва друштва још већа и успјешнија. На здравље и живјели”.

Послије изречених здравица Стојан Миловић се захвалио Културном друштву „Брдо” да је омогућило просторе за одржавање славе. Захвалио се свим појединцима, члановима и чланицама друштва што су помагали да се припреми све што је потребно за ову славу, захвалио се и свештенику Будимиру Галамићу за славски обред, а затим позвао

све присутне за трпезу и да се друже и да запјевају, да лијепо обиљеже ову славу.

Трпеза је, као што и доликује правом домаћину била веома богата, а вриједне домаћице и домаћини потрудили су се да сваког госта послуже на најбољи начин.

Каква би то била слава или нека друга светковина Удружења гуслара, ако се на њој не би чули звуци гусала. За то су се побринули Пајо Вученовић, Давор Вулевић и Зоран Миловић, који су отпјевали неколико српских епских пјесама, за затим су још неки запјевали уз пратњу Зорана Миловића на гуслама. Разлијегала се пјесма и са једне и са друге стране дворане, а поред гусларских пјесама чуле су се и крајишке које су пјевали чланови друштава из Кочевја и Крања.

Све се завршило онако како и треба, у добром расположењу и нади да ће још дуго година да се слави и на тај начин чува један од најстаријим а можда и најстарији, обичај на свијету, присутан само у српском народу.

Текст и фото:
Душан Јовановић

Пајо Вученовић, Давор Вулевић и Зоран Миловић

Девети годишњи концерт

Културно просвјетно спортско хуманитарно друштво „Вук Караџић“ из Радовљице по девети пут приредило свој Годишњи концерт

„Бела вила“, у извођењу пјевачке групе КПСХД „Вук Караџић“ из Радовљице, а уз пратњу Народног оркестра Дома културе „23. септембар“ из Банатског Новог Села, је пјесма којом је започео овогодишњи, девети по реду, Годишњи концерт фолклорних и пјевачких група, који је одржан 21. јануара 2023. у позоришту Тоне Чуфар у Јесеницама.

Водитељка програма Снежана Максимовић у свом поздравном говору упућеном публици, која је скоро до задњег мјеста попунила дворану позоришта, гостима, донаторима и пријатељима друштва, пожељела добродошлицу на овај концерт. У првом говору истакла је да вјерује да ће публика уживати ове вечери и богатом концерту који је припремљен за њих. Затим је истакла: „Много труда рада зноја, стрпљења, нервозе, али прије свега велике љубави према ономе што радимо, било

је потребно да се припреми вечерашњи концерт. Прошетаћемо градовима Србије и Републике Српске и помоћу видео снимака видећете како је наш народ некада живео и колику улогу је заправо имало коло у животу наших предака. Верујем да ћете с великом пажњом испратити све што смо припремили“.

Послије уводног говора и поздрава услједила је још једна пјесма у извођењу Женске пјевачке групе којом руководи Снежана Максимовић, а пјесма се зове „Три венца плела“. Након пјесме дошао је ред на игру, а како је то све изгледало показали су чланови Извођачког ансамбла који су одиграли игре из средњег Тимока, а назив кореографије је „Разболе се дилбер Денка“, аутор кореографије је Дамир Шиповац, а умјетнички руководилац Извођачког ансамбла Адријана Шучур.

Снежана Максимовић

Публика

Најмлађи чланови фолклорне групе, они из дјечје групе, редовно изазову највише симпатија и аплауза, а тако је било и овом приликом кад су одиграли игре из Славоније, које је поставила Дора Самарџија, која је уједно и руководилац групе.

Иза наступа дјечје групе заорила се пјесма „Капо моја“, у извођењу Мушке пјевачке

Заједничка форографија

Дјецја igrуја

групе а уз пратњу Народног оркестра из Банатског Новог Села којим руководи Жанијел Шубља. „Запевајмо, певати се смеје” назив је кореографије коју је поставио Марко Чушин, уједно и руководилац групе, а ветеранска група је у овој кореографији одиграла игре из Беле Крајине.

На ред је дошао први краћи снимак који показује српска народна кола и обичаје, а снимак је пропратио глас Снежане Максимовић, која је говорила о томе како и зашто народ игра у колу и шта коло значи за српски народ.

Публика је опет имала прилику да чује Женску пјевачку групу, овај пут чланице групе отпјевале су пјесму „Мене нана”, а онда се зачула пјесма „Драгачево моје село”, која је почетак кореографије која приказује игре из Драгачева. Аутор кореографије, коју је извео Извођачки ансамбл, је Дамир Шиповац. Музичка пратња за све кореографије, осим игара из Беле Крајине, била је од стране Народног оркестра, који већ неколико година долази на Годишњи концерт друштва.

Припремна група је одиграла игре из Ужица, које је поставила Адријана Шучур, да би

потом Народни оркестар из Банатског Новог Села извео своју тачку свирајући неколико српских мелодија.

Мушка пјевачка група још једном је ступила на сцену, овај пут су отпјевали пјесму „Ој, дјевојко”, да би онда ветеранска група у свом другом наступу приказала кореографију „Иде деда низ долину”, игре из Ниша, аутор кореографије Адријана Шучур. Иза ове кореографије приказан је и други видео снимак о српским народним играма, и овај пут уз говор Снежане Максимовић.

Водитељка програма Снежана Максимовић је рекла да је Јавни фонд Републике Словеније за културне дјелатности – испостава Радовљица додијелио сребрне и мале значке члановима друштва за њихов дугогодишњи рад на културном подручју. Затим је позвала на бину Мирослава Мартића, председника друштва.

Мирослав Мартић је прво поздравио све присутне и захвалио се на посјети, поздравио представнике других српских друштава, а посебно Цирила Глобочника, начелника општине Радовљица и Тину Реповж, замјеника начелника општине Јесенице.

Мирослав Мартић

Захвалио се такође и вриједним домаћинима као и спонзорима друштва, а затим додао: „Прошло је већ три године од нашег задњег окупљање овдје, а на Јесеницама и значи опет смо ту на сјеловечерњем концерту. Ја могу да кажем и мислим да сви можемо да будемо поносни да послје дуже паузе направимо један овакав концерт сами, значи са нашим групама, секцијама. Имамо много тога да покажемо, а надам се да сте до сад уживали, није наравно крај има још, али само би жељео да кажем да послје концерта слиједи забава у дворани Колперн”.

Послје говора председника друштва на ред је дошла пјевачка група, женска и мушка, која је отпјевала пјесму „Прво вече”, а за сам крај програма побринули су се чланови Извођачког ансамбла који су приказали кореографију под називом „На сеир момку и деовјци”, дио свадбеног обичаја Врањског Поља, аутор кореографије Слободанка Рац.

Снежана Максимовић се још једном обратила публици и одјавила овај веома лијеп догађај, а док је она говорила на бини су били сви учесници у програму. Дружење је настављено у дворани Колперн уз живу музику и игру.

На крају да наведемо и пријатеље друштва, а то су: KOV d.o.o, VIGO d.o.o, TOP UNIMAT d.o.o, SiMobil Jesenice – E JIMM – Posredništvo in prevozi d.o.o, IEDC, računalniške storitve, Dalibor Ilić s.p., MIFAS d.o.o.

Текст и фото: Душан Јовановић

Припремна igrуја

Пјевачка група

Вешеранска група - ире из Ниша

Извођачки ансамбл - На сеир момку и девојци

Народни оркестар Банашко Ново Село

Вешеранска група - ире из Беле Крајине

Извођачки ансамбл - Ире из Драгачева

Савиндан 2023

Српско културно просвјетно друштво „Свети Сава“ Крањ свечано прославило Савиндан, славу друштва и свог заштитника Светог Саву

Славска свечаност одржана је 27. јануара 2023. у просторима друштва у Крању. Прије самог славског обреда Милош Милић, председник друштва, поздравио је све присутне чланове друштва и госте међу којима су били Јанез Черне, замјеник начелника Градске општине Крањ, Соња Машић, вијећник Градске општине Крањ, Митар Вујиновић, вијећник Градске општине Крањ и председник Културног друштва „Брдо“ Крањ, Крстан Шућур, председник Српског културног друштва „Петар Кочић“ Крањ, Драгиша Милић, један од оснивача и први председник СКПД „Свети Сава“ Крањ, Милан Аксентијевић, пријатељ друштва, Гојко Николић, Жељко Савановић и Зоран Зец, донатори друштва. Поздравио је и Бориса Манојловића, донатора друштва, који није био на слави. Милош Милић се захвалио свима да су се одазвали позиви и дошли на славу друштва, а затим је дао ријеч Јанезу Чернету, замјенику градоначелника Крања, који је у свој честитки и веома лијепој бесједи рекао:

„Чланице и чланови, поштовани гости, прије свега хвала председнику за позив и преносим вам лијепе честитке од Градске општине Крањ за ваш празник. Данас српски народ обиљежава Савиндан. Свети Сава је био једна од највећих историјских личности српског народа, зачетник српске духовности и покровитељ свих свјетовних организација. Записи, ако се тачно сјећам, увијек су га описивали као човјека који је много знао, увијек желио помагати, саслушати, па и дијелити савјете или то све заједно даје. Али ако слиједимо томе желио је неку јаку заједницу, што значи повезивање. То што вјерује је да је Свети Сава, па уопште и српска заједница у Крању

Драгиша Лазовић, Љубиша Гојковић, Бранислав Тодорић и Милош Милић

успјела достићи је достигла веома јако, односно јако повезивање, чему је данас симбол у суштини Свети Сава. Тако да смо радосни да вас имамо, да је Крањ отворен град, отворено друштво, гдје се повезујемо, гдје знамо саслушати, гдје знамо помагати и много вам се захваљујем у име Градске општине Крањ да сте такви какви јесте, да сте се знали повезати, да знате очувати вриједности српскога народа, да чувате вриједности језика, традиције, што је веома похвално и много тога се можемо научити од вас, те јаке заједнице. То повезивање, мислим да је значајно за све нас, да овдје живимо, да је овдје наш дом и да имамо јаку заједницу и да знамо саслушати. Тако да вам данас желим срећно, срећан вам празник друштва и срећна слава”.

Након лијепе и дирљиве бесједи Јанеза Чернета приступило се славском обреду

који је обавио јереј Бранислав Тодорић уз саслужење Драгише Лазовића. Послије освећења и благосиљања славског колача, жита и славске трпезе, обављено је ломљење славског колача које су обавили Љубиша Гојковић, кума славе и Милош Милић, председник друштва, а домаћице су затим све присутне и госте послужиле славским житом и славским колачем. Послије тога отац Бранислав је у својој здравници одржао и пригодну бесједу у којој је рекао: „Цијењени председниче, срећна слава Свети Сава теби и овдје у дому овога друштва, да много година прослављате, да вас Господ Бог благослови и да подари свако добро. Желим да поздравим и господина замјеника градоначелник Градске општине Крањ и све председнике културно умјетничких друштава и све вас окупљене госте, на овој великој, можемо рећи, прослави овога друштва, а то је прослављање Светога Саве као заштитника овога друштва, а уједно слава свих нас Срба, јер знамо ко је био Свети Сава, каквим је животом живио и шта је допринио нашем роду српском, а то је да га прослављамо. Послије Божића, великога празника, свакако да се увијек сјећамо и да не можемо заборавити 27. јануар као исто на ни 7. јануар, јер управо то је процват и нашега друштва, целокупнога српскога уједињенога у држави у цркви и у свему оном је што је израсло из тога и допринијело да ми данас ево из матичне државе из које смо се доселили очувамо коријене онога што нам је Свети Сава оставио. А оставио је на првом мјесту да будемо људи овдје на земљи и да служимо Господу Богу и једни међу другима да имамо велике љубави, а да не говоримо о његовом животу, јер то је како можемо рећи три дана да причамо опет о великој личности мало би било шта

Славски обред

казали. Иако је био светац божији на земљи и одрекао се земаљскога пријестолa, ипак, он је постао и остао у земљи те утемељивач и српске државе и српске цркве, јер је много дао уплива и на владаре своју браћу, мирио их завађене и све оне како можемо рећи којима је било потребно од великих до малих. Оснивајући прво школе, учећи нас писмености учећи нас свему ономе што би могли показати и кренути пут у даљи свијет. Све нам је то Свети Сава омогућио и прве болнице поред школа. Све се то сливало уз манастире српске цркве и зато је управо историја српскога народа не издвојива од цркве. Једно другим се прожима и тако је остало у вијекове. Онај ко не разумије и није упућен у историју, њему то можда није схватљиво, али од нас гдје год била, како можемо рећи државност увијек је била и црква и тако је то функционирало. И тако је то остало, употпуњавала се и помажући једни другима, савлађивали смо проблеме овога земнога свијета и дај Боже тако да и даље останемо да се молимо Светоме Сави првome архиепископу српском, оснивачу наше свете цркве. Да та црква коју је он основао и даље је ми носимо и даље је у њој се Господу Богу молимо и произносимо молитве и да будемо благословљени гдје се

Јанез Черне и Љубиша Гојковић

год налазимо. Ми се данас молимо њему самоме да благослови како ово друштво, наш српски народ, па и овај град у коме се налазимо, да буде мира и слоге и свакога добра и Господ ће помоћи ако будемо истрајни, ако ваистину будемо имали оно што тражи од нас, а то је љубав према њему, самоме и љубав према сваком човјеку, овога земнога свијета. Све оно што је Господ

створио, дато је човјеку на управљање, али исто тако, срећемо се у овоме земаљском свијету гдје имамо разних људи и добрих и лоших и све је то тако можемо рећи обједињено у овоме земном свијету све до онога дана и часа када ће бити одлучено добро од злога. Али ми смо ти којима је Господ дао слободу, а слобода је увијек да бирамо добро, зато живимо добро и неке Господ Бог благослови. На многе године да прослављате ову своју, како можемо рећи крсну славу вашег друштва и да вам Свети Сава буде на помоћ, да се трудите да умножавате своје друштво, да се оно не смањује, него да се повећава, што се каже да буде благословљено. Нека вас Господ све благослови и подари свој небески благослов. Да сте нам живи и здрави на многа љета. Свако добро од Господа Бога. Куме срећно ти кумство. Наздравље, спасење и свако добро од господa да буде. Амин”.

Након здравице и пригодне бесједе оца Бранислава Тодорића, приступило се славском ручку, а с обзиром на то да је слава пала у петак, припремљена је врло богата трпеза са разним укуским посним јелима.

Док су домаћини и домаћице износили јела на трпезу пјевачка група СКПД „Свети Сава” је уз музичку пратњу Паје Вученовића отпјевала неколико српских народних пјесама. Са пјесмом се наставило и после славског ручка, а заиграло се и српско коло, као што је и уобичајено на славама, да се заигра и запјева.

Тако је Српско културно просвјетно друштво „Свети Сава” прославило Савиндан – свог заштитника, и не само свог, јер Свети Сава је заштитник васколиког српског народа и српски народ ће га поштовати и славити све док постоји. Чланови друштва и гости растали су се у нади да ће још много година славити своју славу, један од најстаријих обичаја не само у српском народу, већ и даље.

Текст и фото: Душан Јовановић

Пјевачка група СКПД „Свети Сава”

Госћи на слави

Међународни светосавски фолклорни фестивал

Српско културно просветно друштво „Свети Сава“ организовао Међународни светосавски фолклорни фестивал уз учешће друштва из Словеније, Републике Српске и Аустрије

Након двогодишње паузе због опште познатих разлога СКПД „Свети Сава“ је 4. фебруара 2023. у Дому културе Корица организовао Међународни светосавски фолклорни фестивал уз присуство великог броја посјетилаца и учесника у програму. На почетку програма изведена је „Светосавска химна“, а затим су водитељке програма послје поздрава и уводног говора на бину позвале Јанеза Чернета, замјеника градоначелника Крања, који се веома топлим ријечима обратио свим учесницима у програму као и присутним гледаоцима. У свом говору Јанез Черне је истакао напоре СКПД „Свети Сава“ у очувању и његовању традиције српског народа и похвалио њихов цјелокупан рад. Присутним се обратио и Златомир Бодирожа, предсједник Савеза српских друштва Словеније који је истакао тридесетогодишње дјеловање СКПД „Свети Сава“ и улогу друштва у његовом дјеловању на подручју културе и другим подручјима.

Водитељке програма су посебно поздравили госте из Републике Српске, ГКУД „Алат - Swisslion“ Требиње, Република Српска, а затим и донаторе друштва, који су помогли одржавање овог Фестивала, а који помажу и многе друге активности друштва.

Први су на бину ступили фолклорашаи СКПД „Свети Сава“ Крањ, ветеранска група, који су одиграли игре из Грузе. Млади фолклорашаи

Публика

из Македонског културног друштва „Св. Кирил и Методија“ из Крања приказали су, уз музичку пратњу њиховог оркестра, игре из Македоније. Да би овај Фестивал попримио међународни карактер, поред чланова македонског друштва и њихових игара, побринули су се и гости из Шкофје Локе, чланови Хрватског културног друштва „Комушина“ који су одиграли игре из Босанске Посавине, уз пјесме у колу и музичку пратњу на виолини и шаргији.

Посебну пажњу публике изазвао је наступ гостију из Републике Српске, чланова Градског културно умјетничког друштва „Алат - Swisslion“ из Требиња који су приказали игре из Херцеговине, које су на публику оставиле веома јак утисак. Из Херцеговине игром и пјесмом отишло се до ужичког краја, а ветеранска група Српског културног друштва „Петар Кочић“ одиграла је игре из Ужица.

Заједничка фотографија учесника

Програм је настављен сплетом српских народних пјесама у извођењу пјевачке групе Српског културно просвјетног друштва „Свети Сава” из Крања, да би потом отишли до Лесковца, када је фолклорна група Српског културног друштва „Завичај” из Клагенфурга извела кореографију са играма из околине Лесковца.

Увијек радо виђену кореографију са играма и пјесмама из Беле Крајине публици су представили чланови ветеранске групе Културно просвјетно спортског и хуманитарног друштва „Вук Караџић” из Радовљице. Други гости из Аустрије, фолклораши Српског клуба „Никола Тесла” из Филаха, одиграли су игре из Ниша, а ветеранска група Културног друштва „Брдо” из Крања представила се играма из Димитровграда.

Гости из Требиња, фолклораши ГКУД „Алат-Swisslion” у свом другом учешћу у програму одиграли су темпераментне Влашке игре, да би потом и чланови СКПД „Свети Сава” у свом, такође другом наступу, одиграли игре из Пчиње.

Свешосавска химна

Недељко Ламбетић и Милош Милић

На самом крају програма присутнима се обратио Милош Милић, предсједник СКПД „Свети Сава” и у име друштва, организатора и домаћина Фестивала, као и у своје лично име захвалио се свим учесницима у програму

као и посјетиоцима који су се окупили у великом броју. Затим је Милош Милић свим учесницима подијелио захвалнице за учешће у програму Међународног светосавског фолклорног фестивала. Посебно се захвалио гостима из Требиња и размијенио поклоне са Недељком Ламбетом, предсједником ГКУД „Алат-Swisslion”.

Присутним се обратио и Недељко Ламбета, који се захвалио на позиву, учешћу на Фестивалу и гостопримству, а такође и похвалио српска друштва у Словенији која раде на очувању традиције српског народа у Словенији.

Дружење учесника у програму и посјетилаца настављено је уз добро расположење и живу музику.

Текст и фото: Душан Јовановић

СКПД „Свети Сава” - Игре из Грузе

МКД „Св. Кирил и Методија“ Крањ

ХКУД „Комушина“ Шкофја Лока

КПСХД „Вук Караџић“ Радовљница

СКД „Петар Коџић“ Крањ

Пјевачка група СКПД „Свети Сава“ Крањ

СКД „Завичај“ Клајенфурш

ГКУД „Алаш - Swisslion“ Требиње - Влашке истре

КД „Брго“ Крањ

СК „Никола Тесла“ Филах

ГКУД „Алаш - Swisliion“ Требиње - Ијре из Херцеговине

СКПД „Свети Сава“ Крањ - ијре из Грузе

Светосавска прослава

Ових зимских дана, хладних и тмурних, не само због облака, већ и због свакојаког мрака и тежине који се надвијају над савременим човечанством, бар на тренутак смо се окренули највишим духовним вредностима нашег народа, заборављајући на муке и проблеме реалне егзистенције који нас неумољиво окружују, и неретко подређују својим мерилима и правилима.

Разлог за окретање нашој духовности, нашем унутрашњем бићу био је сасвим прикладан: Светосавски дани, низ прослава, школских и културних приредби којима многе образовне и културне институције Срба у земљи и расејању, обележавају Савиндан, Дан Светог Саве, утемељивача српске културе и писмености.

И Српско културно друштво „Слога“ Нова Горица, са великим задовољством, али и осећајем своје духовне обавезе приступило је обележавању Савиндана. Ништа није изгледало природније и логичније него да прослава Савиндана буде усмерена ка нашим најмлађим члановима друштва, дечјој групи наше фолклорне секције, али и ученицима Српске допунске школе у Новој Горици.

Зато је и приредба посвећена Светом Сави била у потпуности изведена са њихове стране, уз скроман али свакако значајан допринос ветеранске групе, која је желела да младима пружи пример истрајности и упорности у раду и увежбавању фолклорних игара. Наравно, деци се придружила и наша млада песникиња и фолклоршица, Тина Јаћимовић, овога пута у улози водитељке програма.

Наша знаменита историчарка, чланица Српске академије наука, Јованка Калић, о Светом Сави је својевремено рекла: „Свети Сава је у нашој средини најпре молитва, тек онда историјска и научна тема“. Управо због тог вишезначног лика Светог Саве, због његове духовности, али и због његове посвећености образовању Срба и јачању њихове државотворности, је и програм наше прославе био вишезначан. Кроз музичке нумере, рецитале, пројекцију филмова и фотографија, покушали смо да широкој палети гледалаца, од најмлађих до најстаријих приближимо духовну и световну страну комплексног и вишезначног лика Растка Немањића – Светог Саве.

Јер „Сава јесте монах али истовремено и одважни државник, изнијансирани писац али и вешти дипломата“ (Лука Мичета – „Завештање Светог Саве“).

Заиста су те јануарске вечери – 28. 1. 2023. предивно звучали стихови химне Светом Сави, заиста су импресивно деловале чињенице о његовом световном и духовном животу, заиста су песме које су извели ученици српске допунске школе миловале чула презадовољне публике у дворани.

Програм је одисао вољом и жељом најмлађих да се у правом светлу представе својим најближима, родитељима, родбини, сународницима... Све је било пажљиво организовано и уклопљено под брижљивом руком организатора, Тамаре Сврзић, наставнице и Биљане Савић, вође фолклорне секције „Слоге“.

Ево шта о самој приредби каже креатор програма, наставница Тамара Сврзић: „Уједињеним снагама, како нас и учи Свети Сава, реализовали смо приредбу поводом Савиндана.“

У свечаној и топлој атмосфери, пред препуном салом Културног центра у Вртојби, извели смо пригодан програм славећи његово дело и ширећи дух Светосавља.

Деца су на почетку поносно запева „Химну Светом Сави“. Музичку пратњу на кларинету и виолини пружили су им вршњаци Јаков и Алексија Милинковић. У улози водитеља одлично су се снашле Јелена Будишин, Ана и Тина. Кроз наизглед опуштен разговор подсетиле су нас на живот и дело Светог Саве, али и на значај изучавања српског језика ван матице.

Најлепше стихове о Светом Сави потом су казивали: Дуња Сврзић, Лара Дачовић, Немања Мићић, Сара Јањиловић, Теа Јањиловић, Нина Јањиловић, Михајло Будишин, Симеон Милинковић,..... Изванредан наступ имали су и најмлађи чланови фолклорне секције „Слоге“. Програм је завршен хорским извођењем нумере „Молимо за фину тишину“.

Присутним гостима се након приредбе обратио и председник СКД „Слога“ Илија Јанковић. Захвалио се организаторима и учесницима програма и најавио догађаје које друштво планира у наредном периоду. Свој деци подељени су пакетићи које су обезбедиле ђачке породице као и представници друштва."

Лепо је наставница Тамара описала ток приредбе и подсетила нас на изванредна достигнућа свих учесника у програму. А нама не преостаје ништа друго, до да напоменемо да је целовечерњи програм завршен игранком и општим весељем присутних, у најбољој традицији СКД „Слога“.

Аутор текста: Маријана Живковић

Свети Симеон Мироточиви

Културно друштво „Брдо“ Крањ и ове године свечано прославили своју славу и заштитника Светог Симеона Мироточивог

Славска свечаност одржана је 26. фебруара 2023. у просторима друштва у веома пријатној атмосфери и са великим присуством гостољубивости. Прије славског обреда ђаци Српске допунске школе извели су пригодан рецитал посвећен Стефану Немањи – Светом Симеону Мироточивом, обновитељу српске државе у ујединитељу српских земаља. Тако су млади ђаци, уз помоћ и подршку своје учитељице Невене Бркић Ступар, рецитацијама и пјесмом, оживјели на сцени лик и дјело великог жупана Стефана Немање.

Славски обред, освећење славског колача и жита и благосиљање трпезе, обавио је протојереј-ставрофор Будимир Галамић уз саслужење Драгише Лазовића. Након послужења житом ломљење славског колача обавили су Митар Вујиновић, предсједник КД „Брдо“ и Станојка Митровић Бодирожа – Ђана, кума славе.

Свештеник Будимир Галамић обратио се слављеницима и гостима, честитао им славу и пожелио среће, радости и благостања у раду друштва и њиховом личном животу.

Након тога присутнима се обратио и Митар Вујиновић који је у својој здравици рекао: „Часни оче, хвала на молитви, лијепим жељама које сте упутили за здравље, срећу

Мишар Вујиновић и Ђана Бодирожа

и напредак нашег друштва, наших чланова а посебно наше дјеце. Уважени чланови, драги пријатељи, изузетна ми је част и задовољство да могу поздравити прво нашу данашњу куму славе Ђану Бодирожу и да јој се захвалим од срца што је прихватила да буде кума наше славе. То је велика част и задовољство и рекао бих и поштовање нашег друштва. Друго, желим да поздравим нашега жупана, градоначелника Градске општине Крањ Матјажа Раковца и замјеника

градоначелника Јанеза Чернета. Мислим да су први пут заједно на нашој слави, што значи велику подршку за наше друштво и за нашу заједницу. Велики поздрав и добродошлицу упућујем првом савјетнику Амбасадe Републике Србије Александру Гаталици. Први пут, наиме, овдје је и предсједник Вијећа српске националне заједнице Загребачке жупаније Драгиша Пилиповић. Поздрављам и предсједника Савеза српских друштва Словеније Златомира Бодирожу,

Јанез Черне, Александар Гаџалица, Матјажа Раковец, Мишар Вујиновић, Будимир Галамић и Ђана Бодирожа

једног од оснивача друштва. Поздрављам представнике друштава овдје из Крања, Крстана Шућура и Милета Гашића из СКД „Петар Кочић”, Милоша Милића и Драгишу Лазовића из СКД „Свети Сава” Сава, наше пријатеље из Радовљице, КПСХД „Вук Караџић”, са предсједником Мирославом Мартићем. Ја бих исто тако да поздравим наше донаторе, Љубишу Гојковића, Мирка Шокчевића, Жељка Савановића, Милана Шурлана. Велики поздрав за све чланове, за данашњу радну екипу, координатори Славко Кондић и Весо Марјановић. Прву здравицу упућујем нашој данашњој куми”.

Кума славе Ђана Бодирожа упутила је домаћину веома топле ријечи захвалности рекавши: „Часни оче, ваше ексцеленције, предсједниче друштва „Брдо”, предсједниче Савеза српских друштава Словеније, и сви ви који сте данас учествовали у овом дивном дану, нека вам је свима срећна ова слава. Мени је заиста част, нисам ни знала да је слава, а јако сам везана на друштво „Брдо”. Са великом радошћу сам свуда спомињала друштво „Брдо”. Велика ми је част и задовољство што сам ја имала прилику да будем с вама с овим сјајним поводом, и заиста хвала вам на тој части”.

Другу здравицу Митар Вујиновић је упутио Александру Гаталици, првом савјетнику

Ђаци Српске девојачке школе

у Амбасади Републике Србије, који је честитајући славу рекао: „Драго ми је да вас све видим, многе од вас познајем и лично. Драга децо хвала вам на овом лепом програму који сте направили. Срећна слава и живели”.

Сљедећу здравицу Митар Вујиновић је упутио је Матјажу Раковцу, градоначелнику

Крања. Матјаж Раковец је у својој честитки навео: „Искрене честитке, много среће. Прије свега хвала Митру и свима вама на подршци на изборима, без ваше подршке не би било наше побједи. То доказује да смо отворени за све, да прихватамо друге народе, и да ту живимо лијепо. Срећно и живјели”.

Изразивши добродошлицу Митар Вујиновић се обратио и Драгиши Пилиповићу, предсједнику Вијећа српске националне заједнице Загребачке жупаније. У свом поздраву и честитки Драгиша Пилиповић је рекао: „Хвала вам да сте ме позвали и у име Вијећа српске националне заједнице честитам вам славу. Могу вам рећи да смо ми имали крсну славу Аранђелов дан, на којој су били присутни и чланови вашег друштва. Надам се да ће наше дружење потрајати”.

Митар Вујиновић је упутио здравицу и Златомиру Бодирожи, предсједнику Савеза српских друштава Словеније. Златомир Бодирожа је у своје име и у име Савеза српских друштава Словеније честитао славу, на кратко се осврнуо на лик и дјело Стефана Немање – Светог Симеона Мироточивог и истакао да овакви сусрети представљају јединство националне идеје и верског осећаја.

Након здравица приступило се славском ручку, а богату трпезу припремили су чланови друштва, а послужење је вршила веома ангажована и пријатна радна екипа.

Како би слава прошла без пјесме, и то оне праве, народне, изворне, са огњишта. Прво је кума Ђана, како сама рече, на суво, отпјевала „Пјесму манастиру Острог”, а затим су на ред дошли и остали, који су пјесмом још више употпунили ионако лијепо и свечану атмосферу.

Драгиша Пилиповић

Госћи и домаћини на слави

Коло се вије...

У организацији Културног друштва „Брдо” Крањ одржан Шести међународни фолклорни фестивал ветерана

Фестивал је одржан 25. марта 2023. у препуној дворани Културног дома Примсково у Крању. У најави програма Срђан Крговић, водитељ, поздравио је све присутне и госте, као и учеснике у програму, а затим најавио прве извођаче.

На сцену су први ступили фолклораши ветеранске фолклорне групе Културног друштва „Брдо” из Крања, домаћини Фестивала, који су у свом првом наступу приказали кореографију под називом „Игре из Шумадије”. Аутор кореографије је Милан Гламочанин, а умјетнички руководилац групе Алеш Оштир.

У Крањ, на Фестивал, стигли су и гости из Републике Српске, а први су се представили публици чланови Фолклорне секције „Вретено” из Копривне код Оштре Луке, који су одиграли „Игре са Грмеча”. Аутор кореографије и умјетнички руководилац групе је Милан Рауш.

Са Грмеча отишло се на југоисток Србије, а ветеранска фолклорна група Српског културно просвјетног друштва „Свети Сава” из Крања представила се кореографијом „Игре из Пчиње”. Аутор кореографије Данијел Вучићевић, а умјетнички руководилац Алеш Оштир.

Женска пјевачка група Културног друштва

Мишаљ Вујиновић и представници ФС Врешено Копривна

„Брдо” Крањ отпјевала је сплет српских народних пјесама, а ветеранска фолклорна група истог друштва у свом другом наступу ове вечери одиграла је кореографију „Игре из Крајишта”. Аутори кореографије Дејан Бодирожа и Алеш Оштир.

Ветеранска фолклорна група Македонског културног друштва Св. Кирил и Методија” приказала је кореографију „Бељење

на платно”, са занимљивим сценским приказом. Из Чрномеља је дошла фолклорна група „Лепа Анка” која је приказала игре из тог краја под називом „Ки за коло”.

Опет је дошао ред да се запјева, а за то су се побринули чланови Мушке пјевачке групе Културног друштва „Брдо” Крањ, отпјевавши сплет крајишких народних пјесама.

Публика

Гости из Копривне, чланови ветеранске фолклорне групе Фолклорне секције „вретено“, добили су још једну прилику да се покажу крањској публици. Овај пут извели су, односно одиграли „Влашке игре“, аутор кореографије и умјетнички руководилац Милан Рауш.

Кореографију под називом „Игре из Ниша“ одиграли су фолклораша ветеранске групе Културно просвјетно спортског и хуманитарног друштва „Вук Караџић“ из Радовљице. Аутор кореографије и умјетнички руководилац је Адријана Шућур.

Други гости из Републике Српске, чланови ветеранске фолклорне групе Културно умјетничког друштва „Коловит“ из Градишке

представили су се кореографијом „Игре из Беле Паланке“. Аутор кореографије и умјетнички руководилац групе Мирко Борјановић.

Прије посљедње тачке програма присутнима се обратио Митар Вујиновић предсједник Културног друштва „Брдо“, који се захвалио учесницима на виђеном програму, публици на посјети као и донаторима и свима онима који су на било који начин помогли организацију и реализацију овог догађаја. Након тога представницима друштава уручио је захвалнице. Присутнима се обратила и представница Фолклорне секције „Вретено“ из Копривне, која се захвалила на позиву и похвалила организацију и рад домаћина.

Срђан Кривовић

На крају програма ветерани Културног друштва „Брдо“ искористили су још једну прилику и у свом трећем наступу приказали кореографију „Српске игре са Косова“. Аутор кореографије и умјетнички руководилац Алеш Оштир.

Дружење је настављено уз живу музику и добро расположење.

Текст и фото: Душан Јовановић

КД „Брдо“ Крањ

ФС „Вретено“ Копривна

СКПД „Свети Сава“ Крањ

МКД „Св. Кирил и Методија“ Крањ

ФС „Лепа Анка“ Чрномељ

КПСХД „Вук Караџић“ Радовљица

КД „Брдо“ Крањ

ФС „Врешено“ Коџивна

Мушка џевачка група КД „Брдо“ Крањ

КУД „Коловић“ Градишка

КД „Брдо“ Крањ

Женска џевачка група КД „Брдо“ Крањ

Словенија у Будимпешти

Српско културно друштво „Петар Кочић” са својом фолклорном групом гостовало у Будимпешти на фестивалу „Словенија у Будимпешти 2023”

Између 16. и 19. марта 2023. фолклорна група СКД „Петар Кочић” из Крања гостовала је на културном фестивалу „Словенија у Будимпешти 2023”, који се одвијао у организацији Festivalske hiše Si.пи у сарадњи са Амбасадом Републике Словеније у Будимпешти и Словеначким друштвом у Будимпешти. На фестивалу је учествовало двадесет и шест словеначких културних друштава, међу којима и српско друштво „Петар Кочић”, са преко петсто учесника. Фестивал је Словенија у малом и представља преплет различитих видова културе.

Фолклорна група СКД „Петар Кочић”, са још неколико чланова друштва, на пут је кренула у рано пријеподне, у четвртак, 16. марта аутобусом „Šmitrans”, а возио је свим путницима добро познати Ранко Шмитран, на кога су се већ добро навикли и који се трудио да путовање протекне у најбољем реду. Обезбијеђено је хране и пића у доста доброј количини, тако да нико није морао бринути да ли ће бити гладан или жедан. Успут смо правили и паузе, да би се освјежили и тако наставили путовање по Панонској равници. Вођа пута је била Снежана Максимовић, умјетнички руководилац фолклорне групе, а у организацији и вођењу помагала је Душанка Радосављевић.

У Будимпешту, тачније у Будим, дио Будимпеште, који се налази на десној обали Дунава, а који је, за разлику од Пеште, на брежуљкастом терену. Одсјели смо у хотелу

Снежана Максимовић и Марјан Ценен

Budapest (Будимпешта), великом и лијепом хотелу, за занимљивом архитектуром. Након распореда и смјештаја по собама кренули смо у обилазак Будима, онако спонтано, по мањим групама. Обишли смо и неколико тржних центара и трговина, неки су набили понешто јела и пића. Било је то слободно поподне и вече, које је свако искористио на свој начин.

Другог дана боравка у Будимпешти, петак, 17. марта, искористили смо да уз помоћ водича обиђемо неке од знаменитости Будимпеште. Прво смо, аутобусом, отишли до Будимског дворца, или како га неки зову

Дворац краљева. Ту смо се задржали скоро два сата. Будимски дворца (мађ. Budai Vár или Budavári Palota) је дворски комплекс мађарских краљева у Будимпешти, чији најстарији дијелови потичу из 1265. године. У прошлости је такође био познат као Краљевска палата (мађарски: Királyipalota) и Краљевски дворца (Királyi Vár). Налази се на јужном врху Дворског брда и окружен је дијелом града који је познат као Дворска четврт (Várnegyed) који је познат по својим стамбеним и јавним грађевинама из средњег вијека, барока и 19. века. Преко своје успињаче, а потом Сечењијевог ланчаног моста, дворца је спојен с тргом Адама Кларка на другој страни Дунава.

У дворцу се налази Мађарска национална галерија, Музеј историје Будимпеште, те затворена дворишта и тераса која га повезује с Рибарским бастioniом, тераса са које се пружа поглед преко Дунава на Пешту. Будимски дворца са околином — обалом Дунава, Авенијом Андраши (Andrássy út) и Тргом хероја (H sök tere) и Миленијумска подземна железница (најстарија у Европи) је УНЕСКО-ва свјетска баштина у Будимпешти. Са Будимског дворца пружа се величанствен поглед на другу страну Дунава, на Пешту, а исто тако на неколико мостова на Дунаву.

Након тога прешли смо на другу страну Дунава, у Пешту, прошли улицама са старом и занимљивом архитектуром. Посјетили смо још једну велику знаменитост Будимпеште, а то је Трг хероја. Трг хероја (мађ. H sök tere) је један од главних тргова у Будимпешти,

Пјевачка група СКД „Петар Кочић” Крањ

Мађарска. Налази се у XIV округу. Лежи на крају Андраши булевар (са којим чини дио свјетске баштине), одмах поред Градског парка. Прилаз градском парку формирају двије важне грађевине, Музеј лијепих уметности са лијеве и Палата умјетности са десне стране. Други крај трга се наставља у Андраши булевар чији почетак означавају две грађевине које затварају трг – једна стамбена зграда и Амбасада Републике Србије. Споменик миленијуму је централни дио трга и обиљежје Будимпеште, са статуама вођа седам племена која су основала Мађарску, а ту су и друге статуе са битним личностима из мађарске историје. Изградња меморијала је започета за прославу хиљадите годишњице државе (1896), али је завршен тек 1929. када је добио име. Ово је листа битних личности мађарске историје чије се статуе поређане у полукружној аркади око споменика: Стефан I Угарски, Ладислав I, Коломан, Андрија II, Бела IV, Карло Роберт, Лајош I Анжујски, Јанош Хуњади, Матија Корвин, Стефан Бочкај, Габор Бетлен, Имре Токољи, Ференц II Ракоши и Лајош Кошут.

Од Трга хероја упутили смо се у даље разгледање Будимпеште. Зауоставили смо се преко пута Улице Ваџи, а затим истом кренули према познатој Централној пијаци. Међу најпознатијим туристичким атракцијама Будимпеште је свакако Central Market Hall, позната традиционална Централна пијаца која мора да се доживи. На мађарском се каже Nagivasarcsarnok. План за изградњу пијаце је предложио први градоначелник Будимпеште, Каролија Камемајера и то је уједно био његов највећи подухват. Пијаца је отворена 15. фебруара 1897. године. Дизајн пијаце радио је Сму Пец (Samu Pecz). Central Market Hall обухвата површину од десет хиљада метара квадратних и покривена је челичном конструкцијом. Налази се на крају Улице Ваџи. Сматра се да је ово једна

У Будимском дворцу

од највећих затворених пијаца у Европи. Рађена је у неоготском стилу и зграда је веома привлачна за посетити, а датира из 1896. године. Осим изгледа зграде, оно што привлачи највише све посетиоце јесте садржај ове пијаце који је веома богат.

На пијаци је скоро свако понешто купио, а онда смо кренули према градском аутобуском стајалишту и сачекали наш аутобус који нас је одвео у хотел, јер смо се морали спремити за прво фестивалско вече.

Нешто после седамнаест сати кренули смо аутобусом према пристаништу, на лађу, гдје је одржан програм. Предивна ријечна лађа, са великим простором на два спрата, који су били испуњени са учесницима фестивала, већ на први поглед давала је нешто што ће остати у сјећању свим учесницима и пратиоцима. У програму су прво представљена друштва која учествују на фестивалу, а међу њима: Мошки певски збор „Dramlje“, Коморни мошки збор Celje, МоPZ Obrtnik Slovenska Bistrica – Polskava,

Folklorна skupina KD Bloke, Kulturno društvo folklorа Cerklje na Gorenjskem, Folklorно društvo Bled, Instrumentalna vokalna skupina Halonga Cirkulane, Glasbeno društvo „Deseti brat“, - Oktet „Deseti brat“, ŽKUD Folklorна skupina „Tine Rožanc“ – veterani, Tamburaški orkester FD Kranj i СКД „Петар Кочић“ Крањ. Након представљања услиједио је наступ пјевачких група и инструменталних састава са разноликим словеначким народним и умјетничким пјесмама и мелодијама. После наступа послужена је вечера и пиће, традиционални мађарски гулаш. Импресивна возња бродом по Дунаву, више од три сата, никога није оставила равнодушним. Била је то прилика да се Будимпешта разгледа у ноћном амбијенту, а посебно је била занимљива величанствена зграда мађарског парламента, која у ноћи, обасјана свјетлошћу, изгледа као да је златом обливена. За љубитеље фотографије била је ово изванредна прилика да направе доста лијепих и занимљивих фотографија. Све у свему, било је ово једно незаборавно вече.

СКД „Петар Кочић“ Крањ

Трећи дан боравка у Будимпешти, субота, 18. марта, био је у потпуности испуњен догађајима и активностима. Прво смо, одмах после доручка, кренули аутобусом према Сентандреји, која се налази двадесетак километара сјеверозападно од Будимпеште, на десној обали једног од рукаваца Дунава. То је најпознатији српски град у Мађарској, некадашње сједиште српског патријарха, а данас Епархије будимске. У овој барокној вароши, у коју се за вријеме Велике сеобе Срба, 1690. године, под вођством Арсенија Трећег Чарнојевића доселило око 5.000 Срба, сада живи свега педесетак српских душа. Градић, са око двадесет хиљада становника, обилује продавницама са сувенирима и антиквитетима, ресторанима са винима из мађарских винограда и специјалитетима мађарске кухиње, послатичарницама са слаткишима од марципана, а поред обале налази се и ресторан са српском храном. Срби су се из Сентандреје готово потпуно иселили после Првог свјетског рата, али значај мјеста, није у бројности већ у културном и духовном смислу. За неколико деценија подигнуте су и осликане чувене сентандрејске цркве: Саборна или Београдска, Благовештанска, Преображенска, Пожаревачка, Ћипровачка, Оповачка и Збешка, које су са својим ризницама непроцејивог богатства, биле и остале понос српског народа. Срби су у Сентандреји подигли прелијепе цркве у којима су изразили свој духовни и ликовни идентитет. Подизали су и прелијепе крстове, расуте по граду, као посебна духовна станишта и знамења, мјеста народног окупљања.

Нажалост, нисмо имали прилику да посјетимо цркве, а како смо сазнали у Музеју српске православне цркве, за посјету

СКД „Пећар Кочић” Крањ у Сентандреји

су отворене само три цркве. Нисмо могли да уђемо ни у Саборну цркву, јер је била баш у то вријеме затворена, мало смо закаснили, а због обавеза које смо имали, нисмо могли чекати да буде отворена. Прошетали смо улицама Сентандреје, освјежили се, већина баш у српском ресторану, фотографисали се код крста на централном тргу. Вратили смо се назад у Будимпешту, јер се требало спремати за вечерњи наступ у традиционалној мађарској чарди.

По доласку у Будимпешту фолклораши су одмах кренули на припрему за наступ, остали су преостало вријеме искористили за одмор или шетњу.

Нешто прије деветнаест сати стигли смо до чарде, која се налази у шумовитом окружењу, а сама чарда, гостионица, испуњена је разноразним предметима из

мађарске народне радиности, што је већ при самом погледу одавало да ће бити веома лијеп и занимљив догађај. У уводу водитељка програма је представила све фолклорне групе, а током представљања фолклорних група Марјан Ценен, амбасадор Републике Словеније у Мађарској, уручивао је захвалнице – сертификате и размијењени су поклони. Након тога присутнима се обратио амбасадор Марјан Ценен, који је истакао значај оваквих окупљања за словеначку културу и представљање Словеније на овакав начин. Посебно је нагласио да је ово риједак примјер да се на једном мјесту окупи оволико културних друштава, а преко пет стотина учесника.

У програму су учествовале све фолклорне групе, а неке и са својим пјевачким групама. Иако сам простор није био одговарајући за игру, ипак су се фолклорне групе потрудиле

СКД „Пећар Кочић” Крањ испред хошела Будимпешти

да се представе на најбољи могући начин. Фолклорна група СКД „Петар Кочић” приказала је кореографију „Недељом ми долазио Миле” – Игре и песме из ужичког краја. Аутор кореографије Снежана Максимовић, аутор музичког аранжмана Борислав Дамјанић, уметнички руководилац Снежана Максимовић. За свој наступ добили су велики аплауз од свих присутних.

На крају програма послужена је вечера а у току вечер на сцену су ступили чланови мађарског народног ансамбла, који су одиграли неколико традиционалних, темпераментних мађарских игара и тиме употпунили ионако лијепо и занимљиво вече.

У недјељу, 19. марта, четвртог дана боравка у Будимпешти, послије доручка слиједило је спремање за пут и повратак у Словенију. На петнаестак километара од хотела, задржали смо се у тржном центру Сатропа, а неки су посјетили и Тropicarium, док је већина искористила вријеме за обилазак тржног центра и освјежење.

Дошло је вријеме да се крене даље, сви под веома лијепим и снажним утисцима

Мађарски парламенџ

о боравку у Будимпешти, а исто тако и због свог доприноса представљању Словеније у Будимпешти. Иначе, ово је био трећи фестивал овакве врсте на коме је учествовало СКД „Петар Кочић” Крањ, прво је било 2019. у Охриду – Сјеверна

Македонија, друго 2022. у Драчу – Албанија, и ово треће у Будимпешти – Мађарска. Друштво је на достојан начин у оквиру представљања Словеније, представило и дио српске културе, традиционалне игре и пјесме, а надамо се да ће бити још оваквих прилика и да ће друштво моћи да се одазове на овакве и сличне догађаје.

Срећни и задовољни око двадесет часова стигли смо у Крањ, са жељом да се настави и даље са оваквим лијепим догађајима. Треба истаћи да се Снежана Максимовић својски потрудила да све ово организује, а друштво се захваљује свима онима који су на било какав начин помогли да се ово лијепо и занимљиво гостовање реализује. Захваљујемо се и аутопревознику Ранку Шмитрану – „Šmitransu” за лијепу угодну вожњу.

Текст: Душан Јовановић
 Фото: Снежана Максимовић
 и Душан Јовановић

Душан Јовановић

СКД „Петар Кочић” Крањ на Трју хероја

На лијепом плавом Дунаву

Удобан аутобус
Шмитран транс
из Крања за Будимпешту
повезе нас.

Дан је сунчан
мало прохладан
у торби храна,
нећу бити гладан.

И код других је исто,
уз храну и пиће
почиње пјесма,
весело биће.

Пејзажи без брда,
свуда равнице,
Европи хвала
што нема границе.

Шест сати вожње
као трен прође,
весело друштво
у Будимпешту дође.

У лијеп хотел
истога имена,
у собе ући
било је проблема.

На соби врата,
а чудна брава,
умјесто кључа,
картица, нека, откључава.

Картицу гурни,
па опет вади,
љут сам, али ме тјеши,
комшија мој, то исто ради.

У неко доба
попусти брава,
уђосмо у собе
ђе ће ко да спава.

Собе су наше високо
на 13. спрату хотела,
поглед уставља дах,
Будимпешта се види цијела.

Опипам кревет,
чујем не шкрипи,
жена се одмах
у њега ђипи.

Уморна мислим
од дуга пута,
па узех књигу,
кад она љута.

Остави књигу,
гром те убио,
кад је требало
нисе учио.

Исто је било
у собе ваше,
описат' могу
ако вам паше.

Првога дана
вечере нема,
друштво се наше
до града спрема.

Да попунимо ми
резерве наше,
неко вино, а неко пиво,
а сваком ракија највише паше.

Сљедећег дана
обилазак града,
толикој љепоти
нисам се надџ.

Будим и Пешту
Дунав раздваја,
а безброј мостова
опет их спаја.

Гдје год погледаш
љепота свуда,
природа и људи
направили чуда.

А ноћна вожња
бродом по Дунаву,
свима је нама
завртила главу.

Шампањац пили,
и гулаш јели,
полку играли,
били весели.

Сљедећег дана
чека нас чарда,
у једној шуми,
изван је града.

Мађарска чарда,
етно је стила,
љепша но свака
покрај мора вила.

Ту смо показали
фолклорно знање,
аплауз добили
и јавно признање.

Попили вино,
јели паприкаш,
играли полку,
мађарски чардаш.

Кџ трептај ока
прођоше дани,
хвала вам свима,
највише Снежани.

Мајо Крговић, 20. 3. 2023.

Божихне свечаности и радости

Већ петнаест година у Српском културном друштву „Петар Кочић” приређују се разне свечаности и обнављају обичаји везани уз један од највећих хришћанских празника, Божић, рођење Исуса Христа. Најрадоснији хришћански празник.

У православној вјери и српском народу тој свјетковини посвјећује се велика пажња и постоје разни обичаји у дјеловању наше, српске православне цркве, као и у обичајима и традицији коју је народ усвојио као обичај и богатство. Пред Божићем постоји пост, који се завршава на Бадњи дан, дан уочи Божића. Током поста не користи се масна храна, везано с месом, као ни млијечни производи. Послије прве недјеље поста узима се причешће у цркви и завршава се задњи дан поста.

Сјеча бадњака

На Бадњи дан рано ујутру одлазе мушке главе у шуму, а већ се зна гдје се може наћи прави храст за одабир. Ту предњаче Бато, Миле, Љубо, који су и за овај Божић изабрали храстове гране, које симболизују здравље и напредак.

Бадњак су унијели у своје домове, домове неких пријатеља, али и простор друштва

заузео је посебно мјесто. Пријем Бадњака се свечано дочека честиткама, наздрави се шљивовицом, а понегдје се запјева понека духовна пјесма. Цијели дан домаћице спремају храну за посну вечеру.

Пијукање и одлазак до цркве

Српско културно друштво „Петар Кочић” приредило је Бадње вече, посебну радост за дјecu, гдје смо организовали пијукање. У просторију се уноси пшенична слама и разбаца у једном дијелу испод Бадњака. За дјecu су припремљени и посебни поклони, баба која то води из корпи по слами баца, орахе, љешнике, бомбоне, чоколаде, а дјeca радосно то купе. Дједа Мраз разговара са дјецом, понеко дијете одрецитује и пјесмицу.

Родитељи, бабе и дједови прате дјecu и њихову раздраганост, Дједа Мраз им објашњава наше обичаје. Дружење се завршава угошћавањем од стране друштва, наздрави се шљивовицом и упућују честитке за Божић. Послије пијукања иде се до наше Православне цркве у Крању, на молитву, окупљање вани око бадњака, наздрављање и честитања.

Божић дан 7. јануар

Освануо је дан најрадоснијег нашег празника. Неки су били на уранку, служби у нашој цркви и опет, честитке и наздрављање послје молитве. Код куће, и у становима спрема се Божићни ручак. Посебно мјесто заузима хљеба „чесница” у којег се ставља новчић, а без цицваре, сувога меса, сира, ракије и црвенога вина не изостаје се. Ручак по правилу је на Божић рано до подне. Уз ручак су и молитве, ломљење чеснице, ко добије новчић биће богат у овој години. Свако својом кашиком проба цицвару. Наша дјеца и унучићи не изостају и воле све те обичаје.

У јануару има доста свјетковина, које су повезане с Божићем и нашим православљем, па има доста породица, које славе неку од десетак слава у том мјесецу. И у тим обичајима је снага наше вјере, слоге и дружења.

Текст: Рада Гашић
Фото: К. Шућур

Дан Републике Српске

Република Српска обиљежила 31. годишњицу свога постојања

На позив Милорада Додика, председника Републике Српске, свечаностима у Бањој Луци и Источном Сарајеву присуствовала је и делегација Савеза српских друштава Словеније. У делегацији су били Стојан Миловић, потпредседник ССДС и Крстан Шућур, члан Савјета у Влади Републике Словеније као представник српске заједнице у Словенији.

У Бањој Луци 8. јануара одржана је Свечана академија „Српска слави“ у препуној дворани Борик. Домаћин Милорад Додик, председник, у обраћању поздравио је представнике свих институција државе и јавнога живота, привреднике, спортисте и представнике грађанских удружења, као и госте из Србије, Црне Горе и Словеније. У обраћању је подсетио на тешкоће кроз које Република Српска пролази, намјере притисака и одлучност да се брани Српска, која је створена у одбрамбеним рату, гдје су Срби били нападнути и осуђени да се избришу као вјековни народ у Босни и Херцеговини.

Бесједник Владимир Орлић, председник Скупштине Републике Србије, у свом обраћању навео је значај односа између Србије и Републике Српске. Напоменуто је да се и Србија сусреће с огромним проблемима ради Косова и Метохије, а то се повезује и условљава и са преговорима о чланству у Европску унију.

Након свечаних бесједа програм академије настављен је музичко-сценским приказом „Српска слави“, у коме су учествовали хорови из Српске, пјевачке групе, соло пјевачи, Оркестар полиције Републике Српске, глумци и дјеца. У занимљивом и богатом програму приказана је историја, писменост, духовност, култура српскога народа и не само са подручја Српске него и цијеле Босне и Херцеговине. Присутни, њих око двије хиљаде, имали су прилику да виде и чују „Српска слави“ из дјела Доситеја Обрадовића, Младена Матовића, Петра Кочића, Алексе Шантића, Иве Андрића, Бранка Ђопића и бројних српских умова, домољуба.

Исти дан након академије, организован је пријем у палати Владе Републике Српске за све званице. Била је то и прилика контаката с бројним људима с разних функција, размјена мишљења, а ли и договори о могућој бољој сарадњи између српских удружења из Словеније и институција Републике Српске, па и локалних заједница.

Прослава Дана Републике Српске у Источном Сарајеву

У Источном Сарајеву 9. јануара, гдје су такође присуствовале бројне делегације, одржан је почасни дефиле, гдје су учествовали припадници разних специјализованих јединица Републике Српске, жандармерије, припадници цивилне заштите, медицинских служби, студенти, средњошколци, основци, Црвени крст РС,

спортисти и бројна грађанска удружења. Неколико хиљада грађана из свих крајева Српске дошло је да поносно обиљежи Дан Републике Српске, коју је створио и одбранио српски народ. Манифестације су се одвијале испред колоне народа, а дијелила их је само једна застава Српске у дужини 589 метара. Након завршенога дефилеа била је прилика за пријем, угошћавање и сусрети с бројним делегацијама и представницима институција и удружења Републике Српске.

Дан државности Србије

Историја српског народа је веома богата и сеже у вијекове прошлости. Да српски народ живи и Србија, његова држава постоји, заслуга је културе сјећања, али и борбе кроз вијекове, да се оствари и одбрани слобода. Значајан је период владавине достигнућа славних Немањића, створена је и ојачана Србија, која се након зулума и ропства ослободила од Османског царства, које је владало пет вијекова. Кнез Милош је после Другог српског устанка успео вјештим владањем да обнови, ојача Србију. Владавина је прешла у аутократију, а то је довело до незадовољства народа. Против кнеза је од 1817. до 1835. дизано шест буна. Пресудно, у јануару 1835. Карађорђевог барјактар, кнез Милета Радојевић подиже буну. Пресудно да су побуну подржали млађи брат, кнегиња Љубица и кнежева гарда. Кнез Милош је пристао на преговоре и сазив Велике народне скупштине у року мјесец дана.

Кнежев секретар Димитрије Давидовић написао је нови устав за двадесет дана. Устав је био савремен као у Француској и Белгији. Велика Народна скупштина је засједала у Крагујевцу од 14. до 16. фебруара. Скупштина је имала око 2.400 делегата, а неки извори наводе да је било до 4.000 делегата. У Крагујевцу 15. фебруара, на Сретење окупило се око 10.000 људи из целе Србије испред порте и прославило проглашење Устава, а присуствовале су и бројне делегације из иностранства. Турске власти су поводом тих догађаја одговориле на устанике и позвале на „Цихад“ - свети рат.

Тај први устав је био веома напредан и чак револуционаран, пошто је познавао поред кнеза, Скупштине и слободу грађана, а њиме се укида феудализам. Под страхом и притиском Русије, Аустрије и Османског царства, Устав се морао суспендирати. Сретењски Устав оставио је дубоке корене у развоју српске државности, слободе и демократије.

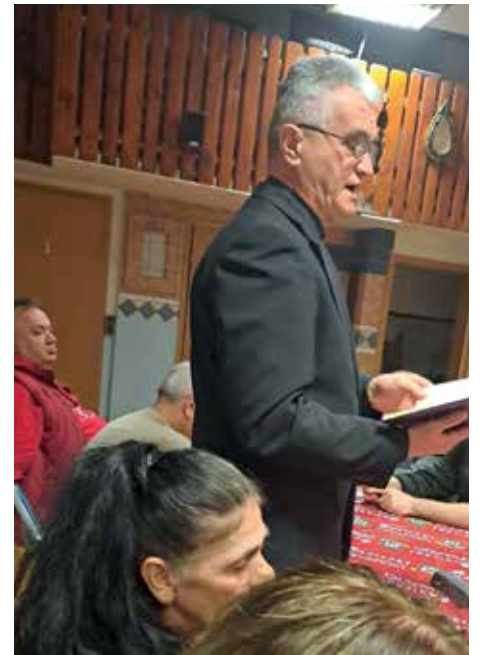
У Крању обиљежен Дан државности Србије

Српско културно друштво „Петар Кочић“, већ петнаест година традиционално обиљежава Дан државности Србије. Тако је и ове године 18. фебруара у Крању организовано обиљежавање. У програму су учествовали чланови литерарне и драмске секције. У уводном дијелу, предсједник друштва Крстан Шућур посетио је на значај тога догађаја, а исти је у развоју српске државе и нације кроз вијекове имао значајну улогу. У програму су учествовали чланови секција, Мајо Крговић, Остоја Шобот, Нада Вукић, Станко Вујановић и гуслар Павле Вученовић. Изведен је пригодан програм уз присуство чланова из других друштава.

Након завршетка програма поводом Дана државности Србије, обављено је освећење водице, које је стари хришћански обичај, које за циљ има прочишћење воде, како би она задобила моћ очишћења, те да би ју људи користили за исцјељење душе и тијела, на одгањање демонских и непријатељских сила и слично. Долазак свештеника има и за циљ да се чува наше православље и Светосавље, да будно чувамо своју веру и своју лијепу српски традицију. Обред освећења водице обавио је јереј Бранислав Тодорић, који је затим одржао пригодну бесједу поводом Дана државности Србије.

Пријем у Љубљани поводом дана државности Србије

Уважавајући чињеницу да у Словенији живи више од 100.000 Срба, они су на тим просторима присутни скоро пет вијекова, а коријени српске културе, духовности и традиције постали су препознатљиви. Кроз вијекове словеначки народ је у два наврата живио са Србијом у заједничкој држави. Све то је оставило дубоке коријене повезаности између та два народа. Околност да Срби сада живе у Словенији и имају нову домицилну државу, оставља потребу

да се везе са Србијом, матицом свих Срба, а тиме културом и обичајима чувају, као и трајним непосредним везама.

Обиљежавање Дана државности Србије одржавано је на иницијативу појединих друштава, али на нивоу кровних организација до сада нисмо то обиљежавали.

У Љубљани 23. фебруара Амбасада Републике Србије, њена екселенција амбасадор Зорана Влатковић, организовала је пријем у Хотелу Интерконтинентал, гдје су били позвати и представници српских друштава и Савеза српских друштава Словеније, а било је задовољство бити присутан, гдје се обиљежавају такви догађаји.

Драмско литерарна дјелатност

Драмско вече КПСХД „Вук Караџић” Радовљица

Кажу да је смијех пола здравља, а то се нарочито показује у данашњим временима, када људи оптерећени свакодневним проблемима и бригом, са задовољством прихватају сваки облик разоноде и забаве.

Тиме се водила и драмска секција Културно просвјетно спортско хуманитарног друштва „Вук Караџић” Радовљица, која се у суботу 18. фебруара побринула, да своје чланове као и све остале посјетиоце у просторима нашег друштва, развесели и насмије са представом „Позориште у кући“.

Под вођством Браце Радошевића који је такође и аутор поменуте представе, чланови драмске секције приказали су се у најбољем свјетлу нашој публици, која је са одушевљењем поздравила све чланове секције и подржала њихов досадашњи рад.

Све похвале вођи и члановима секције као и новим члановима који су се недавно придружили и у потпуности испунили сва очекивања.

Посебно желимо да похвалимо најмлађег члана секције Елену Стећук која је са својом улогом и рециталима додатно употпунила ову представу.

У наредном периоду ће се наша драмска секција представити и у Велењу код наших пријатеља из СД „Младен Стојановић”.

Литерарно вече КПСХД „Вук Караџић” Радовљица

Завештање нашег Стефана Немање каже: „ Чувајте, чедо моје мило, језик као земљу, као град, као земља, као душа. А шта је народ кад изгуби ли језик, земљу, душу? Не узимајте туђу ријеч у своја уста. Узмеш ли туђу ријеч, знај да је ниси освојио, него си себе потуђио. Народ који изгуби своје ријечи престаје бити народ.”

Литерарна секција друштва „Вук Караџић” Радовљица је поводом 21. фебруара, међународног дана матерњег језика, организовала литерарно вече у просторима друштва. Вођа секције Радослав Милановић представио је своју задњу збирку пјесама под називом „Ишчашено доба” уз помоћ

својих пријатеља и наших писаца из српских друштава у Словенији Остоје Шобота, Смиљане Кондић, Жарка Бундала, Крстана Јаковљевића и Маја Крговића.

Поред представљања поменуте збирке пјесама, наши гости представили су и своја одређена литерарна дјела. Вече је протекло у лијепом дружењу са нашим члановима и осталим гостима који су дошли да испрате овај догађај. За додатно расположење се је са својим комичним монологом побринуо вођа драмске секције Браце Радошевић. Хвала свима који су присуствовали овом културном догађају и са својим учешћем у програму помогли, да не заборавимо на наш матерњи српски језик.

Мирослав Мартић

Поклон краљу

У оквиру драмске дјелатности СКД „Сава“ Храстник изведена монодрама „Поклон краљу“

У организацији Српског културног друштва „Сава“ Храстник и уз финансијску подршку Јавног фонда Републике Словеније за културне дјелатности је 26. марта 2023. у просторима Младинског центра Храстник изведена монодрама „Поклон краљу“, на текст сатире Радоја Домановића. Педесетак гледалаца уживало је у монодрами коју је успјешно адаптирао, режирао и извео Душан Јовановић.

Српска литерарна сцена поноси се с бројним писцима изузетне даровитости, али само су ријетки они чије се стваралаштво односи на сатиру, у којима се огледа критички поглед на свијет и друштво у цјелини, на државу, власт, па чак и појединце. Један од таквих писаца је и најпознатији српски сатиричар Радоје Домановић.

Ако прибјегнемо класификацији његових приповиједака на основу простора у који смјешта своје јунаке, уочавамо како Домановић од оних тема које су се бавиле сеоском средином, у којој влада идеализовани породични амбијент, поступно долази до града и градског живота (баш као и његов јунак Тодор у причи Поклон краљу, који долази у урбану средину са оним што је научио на селу и наивно размишља о идиличној слици гдје га краљ прима са пуно поштовања).

Живот у домановићевској урбаној средини је додатно отежан лошим законима, апсурдним понашањем грађана који ништа друго не представљају него дио слагалице која представља изокренуту стварност, у којој обавезно долази до моралног пада

Цвијетин Нешковић, Душан Јовановић и Славица Трифуновић

Појед на сцену

Душан Јовановић

јунака и поремећаја вриједности. Стога је подсмјеху подвргнута Власт, као неко ко контролише сваки сегмент људског живота, а нарочито друштво или маса којом се може управљати. Такође су врло значајне и његове приповијетке засноване тематски на антагонизму између традиционалних и модерних схватања, у чему се открива Домановићева иронична потреба да истиче херојску прошлост предака која се врло мало или готово уопште не цијени у модерном друштву, јер ужурбани потомци хероја на велосипедима немају времена за размишљање о традиционалним вриједностима.

Душан Јовановић је веома упечатљиво пренио Домановићеве мисли и вјерно приказао тему о којој се говори у монодрами.

Након представе настављено је дружење чланова, пријатеља и симпатизера друштва уз закуску и коктел.

СКД „Сава“ Храстник

Из СКД „Слога” Нова Горица

Изборна скупштина СКД „Слога” Српско културно друштво „Слога” Нова Горица, одржало је своју редовну годишњу скупштину 26. фебруара 2023.

Традиционално, скупштина се одржава у великој дворани Савеза културних друштава (Zveze kulturnih društva) Нове Горице, познатој под именом „Точка”. Ова функционална и вишенаменска дворана је и овог пута обезбедила присутним члановима друштва максимално повољне услове за ефикасан и креативан рад.

Скупштина је ове године била изборна, што значи да је након истека мандата претходно изабраним члановима органа друштва, на скупштини бирано ново руководство за предстојећи двогодишњи период.

Но пре свега, ваља напоменути да је као и увек до сада, скупштина друштва била право време и место да се сумирају резултати једногодишњег рада и активности свих органа и секција друштва, као и да се зацртају смернице и дефинишу планови за текућу годину.

А „Слога” је и овог пута имала чиме да се похвали. Секције су активне, органи друштва раде по плану, а често и ванредно, зависно од конкретне ситуације.

Свакако, и овог пута највише похвала иде фолклорној секцији, која је превазишла кризу изазвану неповољним објективним околностима у задњих пар година.

Извештаје о раду органа и секција друштва поднели су: Илија Јанковић о раду Извршног одбора и укупним активностима и пословању друштва, Драган Савић о благајничком пословању, Перо Цвијановић о раду Надзорног одбора, Драго Савановић о раду Суда части. Сви извештаји су након кратке и конструктивне дискусије једногласно прихваћени.

Посебну пажњу привукли су и појединачни извештаји о раду фолклорне и спортске секције које су поднели Биљана Савић, уметнички руководилац и координатор

фолклора, и Дејан Јовић, руководилац спортске секције.

Са великим задовољством свих присутних је констатовано да је фолклорна секција у пуном замаху и да су веома активне све три групе: дечја, извођачка и рекреативно – ветеранска. Посебно радује бројност дечје и извођачке групе која достиже свој историјски максимум. То говори о веома квалитетном раду са младим фолклорашима који за логичну последицу има изузетно повећано интересовање младих за фолклор. Сам изборни процес протекao је у веома

позитивној атмосфери и уз пуну сагласност свих присутних. Јавним гласањем, једногласно је, за наредни двогодишњи мандат, за председника друштва изабран Илија Јанковић, један од оснивача и доајен друштва који је и у претходном мандату успешно водио друштво.

За потпредседнике друштва изабрани су, такође једногласно, Биљана Савић и Сретан Ђајић.

Скупштина је такође изабрала и чланове извршног и надзорног одбора, као и суда части. На крају, можемо да констатујемо да је скупштина овог пута показала пуно јединство и агилност у свом раду, као и у укупним активностима друштва. Стога с правом можемо у наредном периоду очекивати још више лепих и занимљивих догађаја на очувању српске културе и традиције, а у организацији СКД „Слога“.

Аутор: Синиша Живковић

Посета делегације СКД „Слога“ градоначелнику Нове Горице
Делегација Српског културног друштва „Слога“ је 8. марта 2023. била у званичној посети новоизабраном градоначелнику Нове Горице, Саму Турелу.

Делегацију „Слоге“ чинили су: Илија Јанковић, председник, Биљана Савић, потпредседница друштва и координаторка фолклорне секције, Дејан Јовић члан извршног одбора и руководилац спортске секције, Синиша Живковић, секретар друштва, и Предраг Петровић, истакнути члан друштва и српске заједнице у Новој Горици.

У скоро једночасовном разговору у кабинету градоначелника, представници друштва упознали су градоначелника са актуелним

активностима друштва, његовом вишегодишњом традицијом и значајем постојања и деловања друштва за читаву српску заједницу у Новој Горици.

Жупан Турел је веома позитивно оценио допринос „Слоге“ културном животу Нове Горице, као и квалитет програма које „Слога“ годинама уназад презентира јавности. Такође је истакао изузетан значај мултикултуралности Нове Горице као града отвореног за све културне идентитете њених

становника, што нарочито долази до изражаја у годинама припреме Нове Горице за европску престоницу културе 2025. године. Жупан је такође обећао максималну подршку раду и деловања друштва, наводећи неке од могућих опција финансирања пројеката кроз културне програме локалне заједнице у скорој будућности.

Аутор: Синиша Живковић

Дечји фолклорни концерт „Дечја радост уткана у коло“

Српско културно друштво „Слога“ је 18. марта 2023. организовало по седми пут, сада већ традиционални дечји фолклорни концерт „Дечја радост уткана у коло“. Концерт је и овог пута одржан у сали омладинског дома у Вртојби пред препуном великом салом, у присуству раздраганих родитеља, пријатеља и љубитеља фолклора из више градова Словеније и Италије.

У програму су учествовале дечје фолклорне групе из српских друштва КУД „Младост“ Љубљана, КД „Брдо“ Крањ, СКД „Ново место“ Ново место, СКУД „Слога“ Удине, као и домаћини, малишани фолклорне секције СКД „Слога“ Нова Горица.

По први пут на дечјем фолклорном концерту учествовали су и ученици Српске допунске школе из Нове Горице који су својим наступом концерт учинили још лепшим и разноврснијим.

Тешко је наћи речи и описати колико је аплауза и одушевљења измаио наступ свих учесника на концерту.

Смењивале су се игре и песме из различитих српских крајева. Неспретни почетнички кораци најмлађих учесника преплitalи су се са већ увежбаним наступом оних нешто старијих. Али свима је био заједнички огроман ентузијазам, огромна воља да овладају вештином игре и фолклора.

Истовремено са освајањем првих тактова и корака у најмлађима се будила радост, растао је понос и одушевљење што припадају етничком бићу својих родитеља и предака, што су они ти који настављају традицију, и што то раде на најбољи могући начин.

Време је брзо пролазило, игра и песма су учиниле своје, концерт је завршен уз

громогласан аплауз, уз жељу и поздрав да се видимо и следеће године, на осмом концерту. Тада је наступио и час опуштања, да се на веселој игранци, кроз популарну музику и забаву учврсте склопљена пријатељства, да

се сви заједно забаве и развеселе. И тако... сви заједно, до дубоко у ноћ.

Аутор: Маријана Живковић

Концерт Павлине Радовановић

Девојчица анђеоског гласа, како је многи зову, Павлина Радовановић из Ораховца на Косову и Метохији, представила се љубљанској публици

Концерт у организацији Мише из Љубљане одржан је 25. фебруара 2023. у препуној дворани Парохијског дома у Љубљани. На почетку програма присутнима се обратила водитељка програма Снежана Максимовић која је у свом уводном и поздравном говору рекла: „Поштовано Свештенство, цењени посетиоци, драги гости, поштоваоци и чувари српског културног наслеђа, драга браћо и сестре, помаже Бог. Добро вече и добродошли на вече посвећено српским енклавама на Косову и Метохији. Из једне од тих енклава стигла нам је и девојчица анђеоског гласа која се својим моћним гласом пркосно бори за свој народ и своју земљу. Веома смо срећни што је вечерас први пут у Словенији и што ће нам својом уметношћу вечерас испунити срца и душе. Поздравимо великим аплаузом малу уметницу из Ораховца, Павлину Радовановић. Такође поздрављамо свештеника парохије из Велике Хоче, оца Милана Стојковића, Павлинину мајку Велинку, корепетитора на хармоници Гаврила Кујунџића, као и све драге људе са Космета. Да се вреди борити и чинити добро за сав наш српски народ доказујете и ви вечерас вашим присуством па вас молим да

Снежана Максимовић

Јереј Милан Стојковић

после завршеног програма од срца дарујете добровољни прилог за сву нашу браћу и сестре на Косову и Метохији. Хвала вам свима што сте издвојили своје драгоцене време и хвала свештенству што су нам уступили просторије парохијског дома. Верујем да ћете одавде изаћи богатији за једно дивно искуство. Ово вече започећемо беседом оца Милана. Рођен је у Приштини, основну школу је завршио у Доњој Гуштерици крај Грачанице. Касније се отиснуо у пријатељску Грчку где је у Солуну најпре завршио Црквену гимназију, а потом још Богословски факултет. Као студент је био у солунском огранку организације српских студената у дијаспори, преко које је не мали број младих Срба организовано водио на Свету Гору. После успешно завршених студија враћа се на своје родно Косово и Метохију. Од 2012. године постаје професор на чувеној и после рата обновљеној Призренској богословији. Рађа му се прво дете, које је прво српско дете које је рођено у обновљеној Богословији, те јако познате и по Србе значајне институције. Од јесени 2021. године постаје парох у Великој Хочи, где до данас брине за духовност преосталих Срба у тој енклави. Уједно и предаје веронауку у Великој Хочи и Ораховцу, коју похађа и наша Павлина Радовановић. Ожењен је и има двоје деце. Више о самом животу у Великој Хочи и Ораховцу рећи ће нам он сам.

Велика Хоча

У својој беседи о Великој Хочи јереј Милан Стојковић је истакао: „Велика Хоча у историјским изворима позната је од 12. века, када је Стефан Немања ово место и околних осам села приложио манастиру Хиландар (1198. год.), па је то једно од најстаријих српских насеља у Метохији. Метохија значи „земља под управом манастира“. У средњем веку Велика Хоча била је јак привредни и духовни центар са тринаест цркава и манастира, имала је и свој трг. Из тог времена сачувано је данас осам активних цркава и пет црквишта. У повељи цара Душана (1355.г.) који због велике трговине на хочанском тргу, законом регулише промет вина и плаћању пореза”.

Велика Хоча – Лазар Кујунџић

Говорећи даље о Великој Хочи споменуто је Лазара Кујунџића, његов живот и борбу: ”Србија, да би помогла и олакшала народу у то време је помагала мале добровољачке устаничке групе. Ове групе се називају и комити. Један од вођа комита, био је Лазар Кујунџић. Рођен у Ораховцу, завршио Призренску Богословију. Прве учитељске дане провео је у Призрену, а затим је 1902. пребачен у Кичево. Након Илинданског устанка бацио се на организовање првих српских чета и револуционарних одбора. Новац за прву чету дала му је сликарка Надежда Петровић. Посебан догађај

се одиграо 25. маја 1905. године који је обележио историју овог села, а његови актери ушли су у легенду. Група комита са Лазаром, требала је да прође до Македоније, убијене су у кули арбанашког чобанина који им је обећао гостопримство. Када их је домаћин прво угостио, а онда их издао Арбанасима који су заједно са турским војницима опколили кулу. Борећи се до задњег даха у кули су сви погинули. То је била чета од седам бораца: Лазара, Саватија, Живојина, Косте, Станоја, Тодора и Михаила. Послије погибије, турски официр довео је мајци Лазара, Јованки, да потврди идентитет сина. Над мртвим сином казала је да није мајка која рађа такве соколове, али да је и овај несрећник син неке мајке. затим је замолила да јој дозволи да пољуби настрадалог уместо „његове мајке”. након дозволе, Јованка је пољубила свог сина без грча и сузе на лицу. Сакривајући идентитет свог сина спасила је Велику Хочу и околна села од велике одмазде.

Велика Хоча 1998-2000

У наставку свог излагања отац Милан је рекао још неколико информација о Великој Хочи: „По окончању немилых догађаја 1999. године, преко 250.000 Срба напустило је Косово и Метохију услед албанског насиља. Велика Хоча и околна су након 1999. били у својеврсном гету. Иначе места Велика Хоча и Ораховац су такође, нажалост, познати и по томе што су отмице и убиства Срба почеле још 1999. године.

Протерано је све српско становништво из села Ретимља, Оптеруше и Зочишта и других села. Многи се данас налазе на листи несталих. Из села Ретимља у једном дану отето је четрнаест мушкараца породице Костић. У Великој Хочи је 11. септембра 2009. године откривен и освештан споменик убијеним и киднапованим (укупно 84) Србима из Општине Ораховац у периоду од 1998-2000. године”.

Павлина Радовановић

Ораховац

О Ораховцу је речено следеће: „На три километра од Велике Хоче, налази се Ораховац. Први писани помен о Ораховцу је из 1348. године. Године 1405. насеље је приложено манастиру Хиландару на Светој Гори. У горњем делу Ораховца налази се црква Успења Пресвете Богородице, испред ње се налази трг. Подигнута је 1859. године на старијим темељима храма. Црква је солидно очувана грађевина од тесаног камена, са звоником. У вароши се налази и конак манастира Пећке патријаршије, подигнут 1848. године. У ораховском виноградишту на месту Дубљане сачувани су остаци скромне цркве и неколико старих српских гробова са надгробним плочама. Српска народна школа је радила у периоду 1866-1889. године, па после прекида обновила рад.

Ораховац 1998-2000. године

О новијој историји Ораховца казао је: „Након рата 1999. године већина Срба је напустила

Ораховац. Пред бомбардовање у Ораховцу је живело преко две хиљаде Срба, 2012. године их је било око четири стотине, окупљених око цркве Успења Пресвете Богородице. Велика Хоча и околна су након 1999. били у својеврсном гету. Иначе, места Велика Хоча и Ораховац су такође, нажалост познати и по томе што су отмице и убиства почеле још 1999. године. Ораховац је град у коме су Срби најпре од свих места на Косову и Метохији доживели погром албанских терориста. Ни данас нису откривени земни остаци свих киднапованих и убијених.

Велика Хоча и Ораховац – културна баштина О богатој културној баштини Велике Хоче и Ораховца отац Милан Стојковић је навео: „Велика Хоча и околна имају услове да постану културно-историјска целина од изузетног значаја за српску и светску културну баштину. Цркве Светог Николе, Светог Јована и Светог Стефана су због свог значаја и историјата проглашене и заштићене као непокретна културна добра, као споменици културе од изузетног значаја. Због великог броја светиња Велику Хочу називају и српском Светом Гором. У непосредној близини Хоче и Ораховца у месту Зочиште налази се Манастир Светих врача Козме и Дамјана. Село и манастир су добили име по извору лековите воде за очи. Манастир је из 14. века у време владавине Немањића. У последњим истраживањима, на месту данашњег храма, су пронађени ранохришћански надгробни споменици из четвртог века. У септембру 1999. године Црква Св. Врача, уништена је до темеља, као и српско гробље и околне куће мештана. Црква је обновљена у октобру 2004. године. За изградњу је коришћен камен старе цркве и нова је скоро идентична порушеној. Како у Зочишту нема више Срба, манастир најчешће посећују мештани Велике Хоче и Ораховца, а према моштима светитеља поштовање гаје и Албанци, због веровања у исцељење болести, а неки од њих и због гриже савести после учествовања у рушењу

Гаврило Кујунџић

манастира. Поред православних храмова Велика Хоча и Ораховац су познати и по културном наслеђу међу којима су: а) куле и традиционалне куће; б) винаца манастира Високи Дечани; в) винаца цркве Св. Стефана, г) кула Лазара Кујунџића, д) кућа породице Хаџи Спасић (1830. год.), редак примерак очуване градске архитектуре из 19. века, ђ) конак манастира Марка Коришког, е) Господарска кућа или Сарај (данас завичајни музеј). У Великој Хочи се традиционално сваке године, на трећи дан васкрса, изводи обред „Бела вила” као саставни део сложеног комплекса колективних обичајно-обредних радњи. Овај стари обичај у целини се одржао само у Великој Хочи. Део традиције са којом се становништво овог места поистовећује, сматра га искључиво својим. У том смислу Бела вила је за српско становништво на овом подручју основ очувања традиције. Као такав овај обичај уврштен је у Национални регистар нематеријалног културног наслеђа Србије“.

Данас Велика Хоча

О Великој Хочи у данашње време речено је да у њој живи око 450 Срба, нема албанских кућа, четвртину становника чине деца, само у Основној школи има 52 ђака.

Живот у енклави

Какав је живот у енклавама на подручју Велике Хоче и Ораховца свештеник Милан Стојковић је рекао: „Живот није лак, економска ситуација је тешка, људи углавном живе од свог рада, раде и у државним институцијама, баве се трговином, производњом вина и осталих пољопривредних добара, готово сви власници у селу имају своје подруме (винаце) за прераду грозђа. Сматра се да је подручје Призрена и Велике Хоче најпознатије виноградарско подручје

Женска џјевачка група КПСХД „Вук Караџић” Раговљаница и Марко Чушин

средњовековне Србије. Метохија је колевка српског виноградарства из којег се култура гајења винове лозе ширила, а сорте преносиле у друга подручја наше земље”.

Посете

О посетама Великој Хочи речено је: „Велики број људи у току године долази да посети овај крај. Често се чују коментари да човек не може да остане равнодушан на Велику Хочу и околину, и да је ово место тешко описати речима, њена тишина која вас тера да budete бољи човек, мора се доживети. Често су то организоване групе или јавне личности”.

Посете – Петер Хандке

„Чест гост Велике Хоче и Косова и Метохије, је истакнути аустријски књижевник и нобеловац Петер Хандке. Велики пријатељ

Срба и сведок истине о страдању Срба, и уједно велики хуманитарни дародавац и подршка Србима у Великој Хочи. Објавио је књигу о Србима из Хоче под називом „Птице кукавице из Велике Хоче”, настала после једне посете”, навео је отац Милан. „Тих дана сам чуо кукавице, много њих, нигде и никад их нисам чуо толико. Чинило ми се да су кукавице из целе Европе дошле ту, у ово мало село.” – рекао је Петер Хандке. Године 2021. снимљен је српски биографски филм „Чекајући Хандкеа”.

Завршне речи

На крају своје занимљиве и дубоко духовно прожете беседе свештеник Милан Стојковић је казао: „Највредније на овим просторима су људи. Да не бисмо били бољи гости, него домаћини, све вас срдечно позивамо да дођете на Косово и Метохију и уверите се сами у све ово”.

Публика

У наставку програма Снежана Максимовић је представила млађану Павлину Радовановић, рекавши: „А ко је заправо Павлина? Њена љубав према православној вери, српским светињама, манастирима и црквама на Косову и Метохији је неизмерна. Родила се да стоји испред свог народа и да буде глас који песмом брани традицију, историју и културу од заборавља.“

Павлину вечерас прати и њен корепетитор, Гаврило Кујунџић. Рођен је у Ораховцу. Завршио је нижу музичку школу у Ораховцу, на одсеку хармонике. Потом средњу музичку школу у Призрену. Био је наставник музичког у школама у Ораховцу и Великој Хочи. Композитор и текстописац је многих познатих песама које су одабране за вечерашњи програм. Међу њима су: „Призренска ноћ“, „Ораховцу башто рајска“, „Русија моја љубимаја“, „Ђенерале“ и многе друге. И данас живи у Ораховцу, 50 метара од Павлинине куће. Са њом још ствара и ствараће песме које ће остати српском народу и за долазеће дане“. А како је Павлина заправо почела да пева, шта се то у њој пробудило и одакле се створила жеља за неговањем наше изворне песме, верујем да нас све интересује па нека нам се Павлина представи и сама.

У свом првом наступу у овом програму Павлина Радовановић је отпевала три песме.

Након предивних песама и још лепшег гласа и извођења Павлине Радовановић, Снежана Максимовић је говорила о лепотама Косова и Метохије: „Да ли треба и говорити о лепотама предела Косова и Метохије?! Не би се могло лако рећи да су нам други крајеви наше земље лепши од ових косовских и метохијских, са њиховим пољима и шумама, са бреговима и планинама, са њивама и виноградима, и више од свега са небоземним лепотама косовско-метохијских манастира и њиховим непролазним лепотама фресака и икона. Све је на Косову и Метохији својеврсни метох небеске лепоте, све на тој висоравни додирује и повезује небо и земљу, царство земаљско и царство небеско. Можда зато што ово додиривање и повезивање најчешће је било и бива кроз крст и страдања. Тако вековима, па и данас. Косовска битка дубоко се утиснула у нашу веру, историју, културу и традицију. У наш идентитет.“

Иако смо физички далеко од Косова, оно живи у нашим срцима. И ми се овде у Словенији трудимо чувати и неговати своју традицију и поносно певамо косовске песме. Девојке из КПСХД „Вук Караџић“ из Радовљице са задовољством су прихватиле позив за вечерашњи програм и оне ће вам се представити сплетом традиционалних песама са Косова и Метохије“.

Певачка група КПСХД „Вук Караџић“ Радовљица отпевала је сплет песама са Косова и Метохије, а затим је Павлина отпевала још три своје песме, а онда је

Павлина Радовановић

публика имала прилику да види и филм о Павлини Радовановић, тако да је публика имала прилику још ближе да упозна Павлину.

После филма Павлина Радовановић је отпевала још неколико песама а онда позвала и децу да заједно отпевају још две песме.

На крају програма Снежана Максимовић, водитељ програма закључила је ово предивно вече и дружење речима: „Драга браћо и сестре, верујем да сте уживали у вечерашњем програму. Још једном вас молим да, колико ко може, придари за српске енклаве на Косову и Метохији. У просторима где ће бити и дружење имаћете прилику купити и неке производе које су нам донели лично наши гости са Косова.“

Искористите време да се дружите са њима, да се фотографишете и питате уколико вас нешто интересује. До неког сличног окупљања нека вас чува драги Господ Бог и живели!“

Другог дана, у недељу 26. фебруара 2023. Павлина Радовановић, са осталим гостима из Велике Хоче и Ораховца, гостовала је у Марибору. Концерте у оба града је са пријатељима и свештеницима организовао Мишо из Љубљане са жељом да приход са концерата иде црквама у Ораховцу и Великој Хочи.

Текст и фото: Душан Јовановић

Умјесто порцеланске корпице

(У Босни, пред Васкрс, 1960. г.)

Иако тог дана није ишла у школу, Марија је рано устала јер су је пробудили пријатни мириси који су долазили из кухиње.

- Добро јутро, мамице!
- И теби, кћери моја! - одговори мајка, па настави: - Драго ми је што си рано устала, јер ми је помоћ баш потребна.
- А зашто си ти тако поранила?
- Данас је, душо, Велика субота, па треба много тога спремити, а морала сам и јаја обојити, јер не стигох јуче на Велики петак, кад се то обично ради.
- Шта ти ја могу помоћи?
- Можеш овом масном крпом обрисати јаја, онако, да се сијају...
- Лијепа су, мајко, и црвена јаја, али, мени су некако љепша ова смеђа, због шара.
- Њих сам бојила у љусци од црног лука, а шаре су од листића из нашег цвијетњака. Лијепа јесу, ал' нема Ускрса без црвених јаја.
- Завршила сам, мајко. Да их у нешто сложим?

Мајка додаде стару плитку здјелу, у коју Марија погледа, па рече:

- Јуче ме Зора учитељева позвала код себе да ми покаже хаљину коју је добила од баке из Шапца. Њена мајка је управо била завршила бојење јаја, и само да знаш у шта их је послала?
- Да чујем.
- У лијепу шарену корпицу, за коју тета Рада рече да је од порцелана.
- Чула сам за шоље и тањире од порцелана, ал' за корпицу...?
- Истина је, мајко, и сва је украшена цвјетовима лијепих боја, као што су они на твојој бијелој везеној марами.
- Знаш, мила, на коју мислиш. Носим је само у посебним приликама, и то већ годинама, ал' и сад је лијепа, као да је јуче везена.
- Да само видиш ту корпицу. Кад би нешто... Као у бајкама...
- „Ајде! Ајде! Као да је важно у чему су та јаја. Има много важнијих ствари од тога. Е, сине мој! Да ти знаш, како је за Ускрс било у нашој кући, док сам ја била дијете, и све док није дошао онај проклети рат четрдесет прве. Кућа пуна одраслих укућана, а дјеце још и више. Кад се '38 - е године родила братова Јелица, било је у

кући петнаест душа. Радило се, веселило, а имање добро напредовало. Њиве све засијане, стаје и обори пуни стоке. Свако од укућана је знао шта је чији посао. А на Ускрс, кад сви посједамо за великим столом... Отац, након што упали свијећу и заједно с нама помоли се Богу, сјео би на своје мјесто, до њега мајка, којој је лице блистало од радости што смо сви на окупу, а на столу хране у изобиљу.

- А, јаја, мајко?
- Њих би мајка ставила у три од пружа плетене корпице, које је мој млађи брат исплео и вјешто украсио. Те корпице, пуне јаја, биле су најљепши украс на столу.
- Је л' међу бакиним посуђем било нешто од порцелана?
- Биле су неке шољице, за које не знам кад су и како стигле у нашу кућу. Наш отац није волио те, како је говорио, „варошке новотарије“, и да је то залудно бацање пара, јер је сељак тешко зарађени динар морао чувати за важније потребе.
- Сјећам се, у прољеће треће ратне године, оба старија брата су већ страдала, и велика неимаштина се и у нашој кући почела осјећати. Мајка је пазарним данима повремено одлазила у варош и од раније познатим купцима продавала јаја, млијечне производе, па и неко живинче, ако претекне...

И, баш на Велики петак, кад се вратила из вароши, отац се тако наљутио, каквог га никад раније нисам видјела. Била сам у соби с малом дјецом и све чула:

- Ниси то, Маро, смјела урадити! - викао је отац.
- Опрости, Димитрије! Сажалило ми се... - правдала се мајка.
- Сажалило?! Добро! Знаш да у рату нико не лаже, ал' њима у вароши увијек је било лакше него нама сељацима...
- Ал' ми, бар, имамо шта јести, а тамо су многи гладни. Да си само видио госпођу Виду и њену дјецу. Мршави, блиједи, а једно дијете је и болесно...
- Па, отац му је доктор! Излијечиће га! А ми?! Чиме ћемо платити доктора ако се, не дај Боже, неко од наше дјеце разболи?
- Димитрије! Нема им оца! Жена вели: „Једно јутро дошли, кундацима разбили врата и из кревета одвели мог Душана. Шта је даље било с њим... не знам. Знаш само да га нема, и да ми дјеца гладују.“
- Добро! Добро! То сам разумио! Ал' умјесто динара, узети тањире?!

- Ускрс ће - тужна и, сва скрушена, настави мајка. - Било ми жао да на тај свети дан дјеца буду гладна. Њихова мајка није жељела да остане дужна, па је дала шта је имала, а ја сам се сјетила кад нам је свима било боље, увијек је од нас куповала и добро плаћала. То не могу и не смијем заборавити.

- Ама, жено, нисам ни ја заборавио да је доктор Душан увијек дошао кад је неко од наше чељади био болестан и, Богу хвала, био срећне руке. Само, Маро, склони ми испред очију те тањире. Ни оним нашим ништа не фали, све док су пуни и док из њих има ко јести.

Тог Ускрса, отац и мајка су били тужни и ћутљиви, јер су за столом остала празна мјеста на која смо сви повремено погледали, као да не вјерујемо својим очима, а и залогје смо с муком гутали.

Сваког сљедећег Ускрса за столом је било све мање чељади, али док је мајка била жива на столу су увијек стајале све три плетене корпице, без обзира на то колико је јаја у њима било. Тањире од порцелана никад није изнијела на сто, а гдје их је склонила, нисам се усудила питати.

На Ускрс ујутро Марија је рано устала и као најстарије дијете спремна да помогне мајци. Обукла је хаљину која није била ни нова, а ни лијепа као Зорина, али била је њена и она ју је вољела.

Кад је ушла у кухињу, у којој није било мајке, јер је будила и за ускршњи доручак облачила осталу дјецу, Марија угледа сто прекривен бијелим шлинганим чаршавом (за који је знала да је из мајчине дјевојачке опреме), а на њему, на великој плиткој здјели, вјешто умотаној у мамину најљепшу везену мараму, својим сјајем су се поносила смеђа и црвена јаја.

Ружица Кљајић

Напомена:

Прича је пре неколико година објављена у КЊИЖЕВНИМ НОВИНАМА (часопис Удружења књижевника Србије).

Иначе, ова прича је из већ објављеног романа у причама: БАТИНА СЕ ВРАТИЛА У РАЈ, и посвећена је мајци, као и традицији коју је мајка неговала.

Мравињак

- Мајко, хоћемо ли икада више отићи баки за Ускрс?

- То само Бог зна, а ми морамо бити стрпљиви, и надати се.

У простору мале, недавно изнајмљене собе, нечујно су се надметале тек изговорене ријечи и тешка тишина, а мајка и дијете вратише се својим мислима.

Послије овог питања, Марија је могла само наслутити о чему је њено дијете размишљало. А она? Постави себи много питања везаних за мајку, а све у жељи да је „дозове, и разговара с њом“.

- Боже мој! Да ли је још жива? Ако је жива, да није, не дај Боже, тешко бо-лесна. Има ли хране, лијекова, струје, воде...? Да ли је још у својој кући, на коју је била толико поносна, и коју, ни у највећој опасности, није жељела напустити. На упорне молбе да се склонимо у планину, одговарала је увијек исто:

- Нека ме! Ако баш морам, нек' погинем у мојој кући.

Данас је Ускрс, велики празник, за који је раније, увијек, с великом љубав-љу, и све по реду и обичају припремала за своју чељад. Како то данас изгледа у њеној кући? А мравињак? Да ли ће, и с ким ићи до нашег мравињака?

Марија се сјети, да је одлазак до мравињака, у њиховој великој башти, био обавезан у току првог ускршњег дана. Док је била дијете, често је одлазила с мај-ком, нарочито кад неко од млађе дјеце није био расположен да иде, иако се мајка трудила да сва дјеча повремено крену с њом.

Касније, кад је за Ускрс одлазила родитељима са својом породицом, увијек

би се понудила мајци да јој прави друштво у обиласку мравињака на имању. Посматрала је, како мајка последије ускршњег ручка, у један дубоки тањур, пажљиво скупља са стола мрвице, љускице, и све остатке од црвено обојених јаја.

Можда је некад на Ускрс падала и киша, али, Марија се сјећа само оних сунчаних ускршњих дана. Кад мајка с тањуром у рукама крене у башту, а она за њом, увијек је на леђима осјећала ону пријатну, сунчеву топлоту.

На тврдој земљаној међи, између двије обрадиве парцеле, налазио се велики мравињак. Марији се чинило да је ту одувјек, да је старији од ње, и ко зна од ко-га још. Виђала је она и друге мравињаке, али су сви некако били другачији, по величини, изгледу, мјесту на ком су се налазили, и ни један није био тако савршене грађе. Основица му је била широка и округла, а онда је обим постајао све ужи, и на врху се завршавао с уредно сређеном облином, прекривеном ситном, црном зе-мљом.

Онако, само наслоњен на међу, већим дијелом је био у обрадивом дијелу земљишта. Кад би се, у прољеће, земља у башти припремала за сјетву, мајка је лично стајала, пазила да орачи с плугом не оштете мравињак, и говорила:

- Нека. Нека. Ја ћу то. С мотиком.

И тако годинама. А за узврат, мравињак је постајао све већи, и лепши.

Након што би, на врх, пажљиво спустила дио хране из тањура, прије него што крене даље кроз башту да потражи и остале мравињаке, за које је само она знала, мајка

би рекла:

- Ако ти нећеш, идем сама. Данас је радостан дан, и велики светац, па треба нахранити и црва и мрва.

А Марија, оставши сама, као занесена, нетремице је посматрала понашање необичних малих створења.

Кад тек стигну, на површини мравињака нађе се тек по неки мрав. Чим се на врху нађу мрве и љускице, као по некој команди, мноштво мрва почне да из-лази из свих дијелова те чудне куће. Они, који изађу из доњих дијелова, крећу ка врху, као да знају да да их баш ту чека храна.

И, кад напакон стигну на врх, помислиш да ће се понашати као на правој гозби. Али, ништа од тога, већ узимају мрвицу, или љускицу која им је најближа, без обзира на величину, и одмах крећу назад, истим путем, до мјеста на ком су иза-шли и кренули по храну.

Из мисли о мравима на, и у мравињаку, Марију трже неки вањски звук, и кад се врати у стварност, прошапута:

- Мајко моја! Да ли се и они плаше пуцњаве, онако као што су се плашила моја дјеца? Или, не дај Боже, да није пала граната, па им разорила годинама уређиван дом, и драгоцене животе?

Ружица Кљајић

У Сомбору: 1993 године.

Напомена: Иначе, ова прича је 2011.г. објављена у дневном листу Политика.

Језичке недоумице

Како се пише, како се каже - 11. део

Абсцес или апсцес

Пише се **апсцес**.

Од латинског *abscessus* што значи одвајање, гнојна отеклина. Правилно је апсцес, због једначења по звучности. Звучно **б** испред безвучног **с** прелази у свој безвучни пар **п** једначећи се са њим

Балсам или балзам

Пише се и једно и друго.

Од грчког *balsamon* и немачког *Balsam* што значи миришљава смеша биљних смола и етарских уља која се употребљава као мелем. И **балсамовати** и **балзамовати** и **балсамирати** и **балзамирати**.

Ваша Висости или Ваша висости

Пише се **Ваша висости**.

Великим словом прве речи пишу се типизирани изрази поштовања високим црквеним и државним представницима: **Ваша светости**, **Ваше преосвештенство**, **Ваша екселенцијо**, **Ваше величанство**, **Ваша висости**.

Гестикулирати или гестикулисати

Правилно је и једно и друго.

-овати, -исати, -ирати су три наставка у српском језику која су обична у позајмицама. Наставак -овати потиче из словенске старине (кумовати, ратовати, куповати, веровати и сл.), али је врло фреквентан и данас. Форманг -ис је грчког порекла. Обично је примењен за уобличавање турцизама (калдрмисати, калајисати итд.), као и на нове европеизме (униформисати, експериментисати итд.). Наставак -ирати води порекло из немачког.

Тројаки наставак не представља системски недостатак, већ повољну околност.

Дал' или да л'

Пише се **да л'**.

Упитна речца **ли** пише се одвојено: **да ли**, **је ли**, **били**, **не били**, **јесли**, **аколи**, **читашли**. У разговорном језику и у поезији пише се апостроф у речима које се схватају као окрњене (на местима где су изостављена слова): **да л'**, **је л'**, **би л'**, **не би л'**, **јеси л'**.

Екс-Југославија или екс Југославија

Пише се **Екс-Југославија**.

Префиксоид **екс** (од латинског *ex* бивши) пише се спојено у речима: **екскраљ**, **експредседник**, **екс министар**, **ексшампион**, **ексдиректор**. **Екс-Југославија** са цртицом као полусложеница (екс има функцију наглашеног истицања). **Екс Совјетски Савез** као сложени израз када екс стоји уз вишечлано име.

Жњела или жела

Пише се и једно и друго.

Радни глаголски придев од глагола **жети** гласи **жео-жела-жело** и **жњео-жњела-жњело**.

Заврат или за врат

Пише се **за врат**.

Предлог **за** и именица **врат** пишу се одвојено: вежбе за врат.

Израз стати коме ногом за врат значи савладати, уништити некога до краја.

Пукрајински израз заврат, забележен у Вуковом Рјечнику, значи повратак или заокрет.

Зрнци или зрнца

Пише се и једно и друго.

Но м и н а т и в м н о ж и н е о д именице **зрнце** (деминутив од **зрно**) гласи **зрнца**, а од именице **знак**, која је такође деминутив од именице **зрно**, **зрнци**. Најпознатија зрнца су бела и црвена крвна зрнца. Израз *мањи од маковој зрна* значи понизан, неприметан, а пословица *зрно по зрно појача*, *камен по камен палача* значи да и ситни, али чести, многобројни напори доводе до значајних резултата.

Јашити или јахати

Пише се **јахати**.

И **зајахати**, **узјахати**, **сјахати**, **одјахати**, **дојахати** а не **зајашити**, **узјашити**, **сјашити**, **одјашити**, **дојашити**.

Калемегдан или Калимегдан

Пише се **Калемегдан**.

Од турског *kale* што значи тврђава и *međan* што значи бојно поље.

Лепенски Вир или Лепенски вир

Пише се **Лепенски Вир**.

Насељена места, и она у прошлости, као и данашња, пишу се великим словом сваке речи: **Нови Сад**, **Стара Пазова**, **Добро Поље**, **Криви Вир**, **Сињи Вир** као и **Хореум Марги** (данашња Ђуприја) или **Лепенски Вир** (група насеља из мезолита и неолита). И Речник САНУ *археолошки локалитети, преисторијско налазиште у Ђердају (откривено 1958. године)*, пише великим словима обе речи: **Лепенски Вир**.

Мајки или мајци

Пише се и једно и друго. **Мајци** је датив од именице мајка која значи мати, а **мајки** је датив од именице мајка која значи баба, свекрва или старија жена уопште.

На одмет или наодмет

Пише се **наодмет**.

Прилог **наодмет** који значи *сувишно*, *за одбацивање*, *за бацање*, пише се спојено: мало труда није **наодмет**.

Обој или обоји

Пише се и једно и друго.

Императив од глагола **обојити** гласи **обој**, **обојмо**, **обојте** и уобичајено **обоји**, **обојимо**, **обојите**.

На страни 714 другог издања Правописног речника српског језика из 2012. године под одредницом **о бојити**, о бојим стоји: импер. о бoј, о бoјмо, о бoјте и уoб. oбo ји, oбo јимo, oбo јите.

Паркинг-место или паркинг место

Пише се **паркинг-место**.

Први део полусложенице **паркинг-**, у придевској служби, који значи онај који се *односи на паркинџ*, који је намењен за *паркинџ*, за *паркирање*, пише се са цртицом: **паркинг-простор**, **паркинг-зона**, **паркинг-сат**, **Паркинг-сервис** и сл.

Разуми или разумеј

Пише се **разумеј**.

И м п е р а т и в о д глагола **разумети** гласи: **разумеј-разумејмо-разумејте**, ијекавски **разумиј-разумијмо-разумијте**.

Самном или са мном

Пише се **са мном**.

Уз инструментал једине личне заменице првог лица **ја** (**мном**) увек иде предлог **са** а не **с** и увек се пише одвојено.

Тако се пише и: **с(а) тобом**, **с(а) нама**, **с(а) вама**, **с(а) њима**, **с(а) њом**, **с(а) њим**. И са другим предлозима **мном** се пише одвојено: **за мном**, **нада мном**, **преда мном**, **пода мном**.

Самофинансирајући или само финансирајући

Пише се **самофинансирајући**.

Први део сложеница **само** пише се спојено: **самоуверен**, **саможив**, **самопоуздање**, **самоопредељење**, **самолепљив**, **самовољно**, **самокритичан**, **самоиницијативно**, **самодопринос**, **самоубиство**, **самосажаљење**, **самосвест**.

Тикви или тикава

Пише се и једно и друго.

Генитив множине од именице **тиква** у Правопису само **тикава** а у Правописном речнику **тикви** и **тикава**. Израз пукла тиква значи *распало се пријатељство*, *прекинули се добри односи*.

Poučne priče

Razlika između ljubavi i braka

Verovatno ste čuli za Platona i njegove mudrosti, ali i Platon je morao da uči kako bi postao ono što jeste. I on je u mladosti imao učitelja koji mu je podario mnogo vrednog znanja. Ove dve priče pokazuje njihovu mudrost, ali i kako se kroz iskustvo dolazi do spoznaje.

Šta je ljubav?

Jednog dana Platon upita svog učitelja: „Šta je ljubav? Kako je mogu pronaći?”

Učitelj mu odgovori: „Ispred tebe je ogromno polje pšenice. Kreni napred ne okrećući se, i uberi samo jednu stabljiku. Ako pronađeš najlepšu stabljiku, onda si pronašao ljubav.” Platon je krenuo napred i brzo se vratio praznih ruku, a da nije ubrao nijednu stabljiku. Učitelj ga upita: „Zašto nisi ubrao nijednu stabljiku?” Platon mu na to odgovori: „Zato što sam mogao birati samo jednom, ali se nisam mogao vratiti nazad. Pronašao sam najlepšu stabljiku ali nisam znao da li ima još boljih ispred mene pa je nisam ubrao. Kako sam išao napred, uvideo sam da stabljike koje sam video nisu bile tako dobre kao prethodna, tako da na kraju nisam izabrao nijednu.” Na to mu učitelj reče: „E to je ljubav.”

Šta je brak?

Drugi dan je Platon upitao učitelja: „Šta je brak? Kako ga mogu pronaći?”

Učitelj mu ovako odgovori: „Ispred tebe je bujna šuma. Kreni napred ne okrećući se, i obori samo jedno drvo. Ako nađeš najviše drvo, pronašao si brak.”

Platon je krenuo napred i nakon kraćeg vremena se vratio sa drvetom. Drvo nije bilo bujno a ni visoko. To je bilo samo obično drvo.

Učitelj ga upita: „Zašto si oborio tako obično drvo?”

Platon odgovori: „Zbog mog prethodnog iskustva. Prehoda sam do pola šume. Ovaj put sam video drvo i osetio da nije tako loše, pa sam ga posekao i dovukao ga ovde. Nisam hteo propustiti priliku.”

Učitelj mu tada reče:

„E ovo je brak.”

Sreća je relativna, uglavnom mala i dobro skrivena

Dva čoveka u zatvoru delili su istu ćeliju. Imali su iste uslove, ali je jedan od njih stalno bio nesrećan, a drugi srećan.

– Zašto si tako tužan? -Srećan čovek pitao je nesrećnog čoveka.

– Čemu da se radujem? Ja sam prosto nesrećan. Nedavno sam bio slobodan i imao sve što se poželeti može, provodio život u odmaralištu, a sada, kao što vidite, zarobljen sam ovde, dok život napolju prolazi – odgovorio je nesrećni čovek i upitao srećnog čoveka: – A zašto si ti tako zadovoljan?

– Vidiš, – rekao je srećan čovek, – Nedavno sam bio u drugom zatvoru, gde su mnogo, mnogo gori uslovi, hrana je bila loša, ćelije užasne, a imao sam i cimera koji je bio nasilan i stalno me tukao, ovo ovde je odmaralište u odnosu na zatvor iz koga sam premešten. Mnogi zatvorenici sanjaju da su ovde, ali su baš mene izabrali za premeštaj. Zašto onda da ne budem srećan?

Ako želite da budete srećni, samo uporedite trenutnu poziciju ne sa onom koja bi bila bolja, već sa onom koja bi bila lošija po vas.

Brat

Davno sam radila kao volonter u bolnici. Tada sam negovala jednu devojčicu, koja je bolovala od teške bolesti. Jedina šansa za njen oporavak bila je transfuzija krvi od njenog petogodišnjeg starijeg brata, pošto je on preživeo istu bolest i čudom se oporavio. On je tako u svojoj krvi imao potrebna antitela da se bore sa ovom bolešću. Dakle, doktor je dečaku objasnio situaciju i upitao ga, da li je voljan da daš krv svojoj sestri. On je oklevao samo na trenutak, a zatim je mali dečak duboko uzdahnuo i rekao: „Da, ja ću to uraditi, spasiću život svojoj sestri”.

Tokom prenosa njegova sestra je ležala u krevetu do njega. Dečak je

gledao sa osmehom na licu, ali postepeno je njegovo lice postajalo sve blede i blede i osmeh je nestao. On je upitao lekara drhtavim glasom: „Da li ću početi odmah da umirem?”

Mali dečak je mislio da će on morati da da svu svoju krv da spase život svojoj voljenoj sestri.

Najdraži poklon

Devojčica je ukrašavala malu kutijicu sa zlatnim omotnim papirom da je stavi pod jelku. Kada je otac saznao da je devojčica potrošila puno novca za rolnu ovog skupocenog papira, naljutio se i kaznio je. Međutim, sledećeg jutra devojčica je donela poklon za svog oca. „Ovo je za tebe, tata” – rekla je ona. Kada je otvorio kutiju i video da je prazna, ponovo se naljutio. „Zar ne znaš, da kada nekome daš poklon, trebalo bi da nešto bude u njemu?” – On ozbiljno reče.

Devojčica je pogledala svog oca sa suzama u očima. „Tata, ali poklon nije prazan, ispunjen sa mojim poljupcima, za tebe”.

Otac je bio zapanjen. Osećao se tako neprijatno da je samo čvrsto zagrljio svoju ćerku i zamolio je za oprostaj. Dugi niz godina svog života čovek je držao tu zlatnu kutiju pored kreveta. Kad god se osećao tužno i slomljeno on bi otvorio kutiju i mislio o ljubavi koju je njegova ćerka smestila tu. To bi mu uvek popravilo raspoloženje.

Čovek i leptir

Jednog dana u rano proleće, jedan mali leptir pokušavao je da se oslobodi svoje čaure. Kada se pojavio mali otvor, čovek koji je slučajno tuda prolazio, zagledao se u taj savršeni prirodni proces, „rađanja leptira”. Posle prilično vremena i jako puno truda, otvor je bio tek nešto veći, činilo se da će leptir izgubiti ovu bitku. Tada je čovek odlučio da se umeša i pomogne leptiru. Uzeo je nož i presekao čauru, vodeći računa da ga ne povredi.

Leptir je odmah i bez velike muke izašao iz čaure, ali njegovo telo bilo je slabo i nemoćno, a krila su se jedva pokretala. Čovek je nastavio da gleda u leptira, misleći da će konačno raširiti krila i odleteti. Međutim, to se nije desilo. Ostatak života leptir je vukao svoje slabo telo i smežurana krila koja nije mogao da raširi. Nije bio u stanju da leti, tesna čaura i napor koji leptir mora da uloži da bi prošao kroz njen mali otvor su neophodni da bi tačnost iz njegovog tela bila potisnuta u krila. Na taj način leptir postaje spreman da poleti u trenutku kada se oslobodi svoje čaure. Život primorava leptira da napusti svoj ljuskuski, tako da postane jači i u stanju da raste i razvija se.

Život pred nas stavlja razne izazove, moramo se suočavati sa njima jer sa svakim novim sve smo jači.

Sat

Jednog dana seljak je otkrio da je izgubio sat u šupi za seno. Iako nije bio vredan i bio je mali, seljaku je sat bio skup kao poklon od voljene osobe. Nakon duge i neuspešne potrage uzduž i popreko štale, predao se. Snage više nije bilo. Videvši dečake kako se igraju u blizini, odlučio je da ih zamoli za pomoć i obećao nagradu svakome ko nađe njegov sat. Čuvši ovo, momci su požurili u štalu sa geganjem, preturali celu gomilu odozgo do dna, ali nikako nisu našli sat. I u trenutku kada je seljak hteo da odustane od svih pokušaja da pronađe sat, prišao mu je mali dečak i zamolio da mu da još jednu šansu. Seljak ga je pogledao i pomislio, zašto da ne, pogotovo jer je dete izgledalo sasvim iskreno, pa je farmer poslao dečaka u štalu.

Šta ga je iznenadilo kada je malo kasnije dečak izašao iz štale sa satom u ruci. Seljak, preplavljen radošću, pitao je radoznalo kako je uspeo da uradi ono što drugi momci nisu uspeli. Dečak je odgovorio: „Ništa nisam uradio. Samo sam sedeo na podu i slušao. U tišini, čuh njegovo kucanje, krenuo sam u pravcu zvuka i pronašao ga.

Pouka: Miran, smiren um može bolje da razmišlja od uzbuđenog i uznemirenog. Ponekad jednostavno moraš da prestaneš i počneš da slušaš.

Мисли Оца Тадеја

О ГОРДОСТИ

Човек је тај који себи не опрашта, а не Бог, и то опет због гордости.

Гордост је велики порок људски, а како се он препознаје у човеку? По вређању других и нашој реакцији на њихово вређање. Кад год се осетимо погођеним, увређеним, кад нам је неко нешто рекао или урадио што нам се не допада, без обзира да ли је тај човек у праву или није, у власти смо гордости. Бура мисли и смућеност после исповести и одговора духовника, значи да се послушник погордио, да мислено ратује против духовника, да се поуздао у духовника као човека. Господ је то приметио и допустио искушење.

О ГРЕХУ

Не постоји на свету Грех који искреним покајањем не би био услышен од стране Бога. На земљи круже свакакви греси, - главне особине палих духова. Сваки грех је мисао, мислена сила. Пали дуси се теше: Једни у гневу, други у очајању, трећи у блуду - и међу њима има степена злобе. Ако је човек био у њиховој власти и слушао њихова наређења док је био у телу, и после изласка из тела мора да их слуша. Треба остати природан, неуображен. Чим се неко уобрази, види се од кога је то: Од палих духова који круже. Св. Јаков Посник каже: „Циљ злих духова је бацити светог човека у телесни Грех да би тако изгубио дарове исцељења и чудотворства.” Треба знати и ово: Из светог живота су други падали и зато што још нешто треба да пречисте у себи. Једна девственица се погордила и сви брачници су јој постали мрски, одвратни. Ако душа остане у смирењу, онда је Господ све више осветљава. Има душа које су тако сједињене у љубави са Господом да се њиховог мисленог апарата не дотичу никакве нечисте мисли. Сећање на учињен грех не значи да грех није опроштен, то сећање је само повремена опомена да се не би опет погордили. У ствари, човек је тај који себи не опрашта а не Бог, и то опет због гордости. Иначе сигуран знак да је грех опроштен јесте да се он не понавља и да је човек у души миран. Није неважно како живимо последњих година нашег живота, Богу угодан живот у старости поништава младалачке грехе, па и нехришћани који су живели честитим и побожним животом биће примљени од Бога после смрти. Ја сам тај који опомињем грехове родитеља на децу до четвртог колена. На оне који мрзе на мене, на њих пада терет.

Проклетство не пада на оне који служе предано Господу. Грехови, које су учинили родитељи, се не преносе на њихову децу, ако она предано служе Господу. Чак и највећи грешници, ако доживе

унутрашњи преображај у свом бићу, односно своју слободну вољу усмере добру и узвишеном животу, могу постати и свети. Овај пример нам најбоље даје одговор да Бог није родитељ зла већ сам човек који се усмерио у погрешном правцу.

Оне мајке које уништавају плод своје утробе чине велики Грех. Оне уништавају живот. То је велики Грех. Бог зачиње плод, а оне Га уништавају. Треба из дубине душе да се измене и да не понављају такав грех. Таква жена се осуђује као убица. Ни једна животиња на земаљској кугли не убија своје младунче, једино разумно биће убија своје дете. Ако остане у непоправљивом стању, биће осуђена као убица. Питање је да ли ће моћи да прође кроз митарства. Нема неопростивог Греха осим неокајаног греха.

О ДЕПРЕСИЈИ

Депресија је комбинација мисли. Човек комбинује једно, друго, треће и ето. Размишља, биће то, биће ово, а у ствари ништа неће бити. Само компликује, поквари расположење себи, неко му је сад крив што је он нерасположен. Наишао је неко и покварио му расположење. Није он, него сам човек. Свако носи своје бреме. Одеш код свог најрођенијег, ближњег, али нешто си нерасположен, ништа ти не иде и то твоје нерасположење доносиш код куће, код твојих најближих и поквариш им расположење. Преносиш на твоје рођене, а после ти је неко други крив. Сам си крив, сам си покварио расположење и себи и свима око тебе. Ти си такав, твоје мисли зраче кроз тебе, иде мислена сила, сви прихватају то што ти носиш, зато кажу људи, па боље да ми није ушао у кућу, донесе ми жар и запали ми кућу. Никад расположен, никад миран. Никад са собом своје невоље не носи. Како да зауставимо мисли које не ваљају? Боље да певушимо у збли него да кукамо. Певај. Онај ко пева зло не мисли, народ каже.

О ДУХОВНОМ ЖИВОТУ

Духовни је живот умни живот, уздигнут изнад свих осећаја овога света и свих жеља. - Најважније у духовном животу је чување срца у миру. Не узнемиравајте се ни по коју цену. У срцу треба да влада мир, тишина, ћутање, тиховање. Мислени хаос је стање палих духова - демона, духова који су отпали од Бога. Наш ум, међутим, треба да је сабран, јединствен, пажљив. Само у јединствени ум може да се усели јединствени Бог.

Духовни живот је умни и мисаони живот. Зато морамо да обратимо пажњу на то шта се у нама роји, да молимо даноноћно Господа да нас избави од сваког зла, да нас очисти и да нам снаге да одбацимо предлог

духова злобе. Ако примимо предлог, онда се нешто и сагласимо, одмах почиње борба, ми одбијемо једно а они предлажу друго, треће, четврто... И немамо мира, немамо покоја. Онда да се срцем и умом обратимо Господу: „Госпode, ево немам снаге, нисам се научио у младости, остарео сам у злу, зло моје са мном је остарило, па сад треба много труда да се то избаци и искорени из мене. Али Ти си силан и моћан, научи ме да будем безазлен, простодушан, кротак и смирен. Награди ме Твојим Божанским особинама, као што награђујеш Твоје анђеле и Твоје Свете.”

И тако, стално у простоти срца и својим речима свака душа да припадне Господу. Зато нам је неопходна молитва, ма како била кратка, да чим устанемо с кревета, одмах благодаримо Богу што нам је дао своју милост да проживимо ноћ. Кад дође вече, да благодаримо на свему, јер Господ је животодавац који даје. Ту показујемо своју љубав према Њему и Он ће да нас приљуби к себи. Кад душа заволи молитву од срца, она после не може да се одвоји од свога Родитеља. Стално је са Њим, било да разговара с људима, било да је на послу, на раду. Увек је са Њим, и креће се у присуству Његовом као што се анђели и свети крећу. Ето то је залог Царства Небеског још овде на земљи.

Ниједном мисаоном потезу из душе не сме бити центар неки од предмета овде на земљи. Мисаони центар љубави је Господ и са Господом љубимо све. Кроз Њега и у Њему је све. Не смемо да се везујемо за предмете. Анђелски чиновни се не заробљавају мислено у тварима. Они гледају твар, али се мислено у њој не заробљавају. Јер, њихов мисаони центар је заробљен једино силом Божанском, са којом све љубе. А ми кад видимо неку ствар нама привлачну, прилепимо се за њу. И ако дуже тако остане, она нам постаје идол. Уместо Бога, у нашем срцу је тада тај предмет, било жив било мртв.

Поучне мисли

Свакоме би требало одредити да путује, с времена на вријеме. Чак и више: да никада не застане дуже него што је неопходно. Човјек није дрво, и везаност је његова несрећа, одузима му храброст, умањује сигурност. Вежући се за једно мјесто, човјек прихвата све услове, чак и неповољне, и сам себе плаши неизвјесношћу која га чека. Промјена му личи на напуштање, на губитак уложеног простора, и он ће почињати изнова. Укопавање је прави почетак старења, јер је човјек млад све док се не боји да започиње. Остајући, човјек трпи или напада. Одлазећи, чува слободу, спреман је да промјени мјесто и наметнуте услове.
(Меша Селимовић)

"...Што се, пак, тиче моје диобе људи на обичне и необичне, признајем да је она унеколико произвољна, али ја и не инсистирам на тачним бројчаним подацима.. Ја само вјерујем у своју главну мисао. А она се састоји у томе да се људи већ по природном закону уопште дијеле на двије категорије: на нижу (на обичне), то јест, тако рећи на материјал који служи само за рађање себи сличних, и на људе у правом смислу, то јест људе који имају дара или талента да у својој средини кажу нову ријеч.

Ту, разумије се, постоји бесконачно много подјела, али личне црте обају категорија су довољно изразите: прву категорију, то јест материјал, уопштено говорећи, чине људи који су по својој природи конзервативни, улудни, људи који живе у послушности и воле слушати.

По мом мишљењу, они су и обвезани бити послушни, јер то је њихова намјена и у томе нема апсолутно ништа што би их понижавало. Читава друга категорија гази закон, то су рушитељи, или су, судећи по њиховим способностима, наклоњени рушењу. Злочини тих људи су, разумије се, релативни и врло различити; у већини случајева, у веома разноликим изјавама, они траже обарање постојећег у име нечег бољег. Али ако је једном од тих људи потребно због своје идеје прегазити и преко мртвог тијела и крви, по мом мишљењу, он сам себи то може допустити - уосталом, све у зависности од његове идеје и њених размјера - то имајте у виду...

"... Прва категорија је увијек - господар свог времена, а друга - господар будућности. Први одржавају свијет и бројчано га умножавају; други покрећу свијет и воде га циљу. И једни и други имају потпуно иста права на постојање..."
(Фјодор М. Достојевски - Злочин и казна)"

"...На цијелом свијету засигурно нема народа који би се толико тужио на своју судбину, понижење, страдање, мучеништво, као што су Јевреји. Помислио би човјек да доиста нису Јевреји ти који господаре у Европи, управљају берзама, политиком, моралом једне државе. А шта би било да у Русији није три милиона Јевреја него Руса, а Јевреја осамдесет милијуна? Шта би било од Руса? Не би ли их одмах претворили у робове? И још горе: не би ли им и кожу огулили? Не би ли их посве искоријенили, уништили?"
(Фјодор Достојевски)

Мораш се привићи на мало туге у животу. Нећеш знати шта је права срећа, ако је не будеш имао са чиме упоредити.
(Пауло Коелхо)

Што мање људи знају о лошим дјелима других људи, тим строжи су према самим себи.
(Толстој)

Мисли добро, па ће добро и бити.
(Иво Андрић)

Патња задаје бол само зато што је се бојиш. Она те прогања зато што бјежиш од ње. Не мораш бјежати, не мораш је се бојати. Мораш вољети...
Дакле, воли патњу. Немој јој се одупирати, немој бјежати од ње. Окуси како је она у дубини слатка, предај јој се и немој је примати с мржњом. Твоја мржња је то што ти наноси бол и ништа друго. Патња није патња, смрт није смрт, ако их ти не учиниш тиме...
(Херман Хесе)

Не буди несрећан што у овоме свијету нико не зна за тебе. Зашто мислиш да си толико важан да би те требали познавати? Када будеш заиста тако важан, а да и не мислиш о томе, они ће знати за тебе.
(Конфучије)

Реци ми с ким се дружиш, па ћу ти рећи ко си. Знаш ли чиме се бавиш, тад знам шта можеш постати.
(Гете)

Добар брак био би између слијепе жене и глухог мушкарца.
(Оноре де Балзак)

Судбина није ствар случајности, већ је ствар избора; то није нешто што треба чекати, већ нешто што треба постићи.
(В. Јенингс Бруан)

Само је један кутак свемира који сигурно можете промијенити, а то сте ви сами.
(Алдоус Хаклеј)

Без обзира на оно што чини, свако на земљи увијек игра главну улогу у повијести свијета.
(Алхемичар)

Желите ли знати што Бог мисли о новцу, погледајте људе којима га је дао.
(Дороти Паркер)

Троје може чувати тајну само ако је двоје од њих мртво.
(Бењамин Франклин)

Ако је душа важнија од тијела (јер је по природи способнија да води), и ако се за тијело брину умијећа и вјештине као што су љекарство и тјелесне вјежбе (и њих сматрамо знањима и за неке људе говоримо да су их стекли), очигледно је да нека брига и неко умијеће постоји и за душу и за душевне врлине, и способни смо га стећи, јер то можемо и с оним у чему нам је незнање веће и што је теже спознати.
(Аристотел)

Образовање се не састоји од тога колико сте запамтили или колико знате. Састоји се од тога да разликујете колико знате, а колико не.
(Анатол Франсе)

Највећа ствар, коју човјек у овом свијету може направити, је извући највише из онога што му је дано. Само је то успјех, и ништа друго.
(Орисон Свит Марден)

Човјек који не чита добре књиге нема никакве предности над човјеком који их уопште не зна читати.
(Марк Твен)

Љубав гради мостове гдје их нема.
(Р. Х. Дилано)

Кад сам имао 14, отац ми је био толико незналица да сам једва подносио тог старца у својој близини. Кад сам напунио 21, остао сам запањен колико старац може научити у седам година.
(Марк Твен)

Само су два типа људи на овом свијету – добри и лоши. Добри боље спавају, али чини се да лоши више уживају у сатима кад су будни.
(Вуди Ален)

Priče iz Pirota

Asocijacija ili... samo rima

Jedna stara pirotska izreka kaže da roditelji žale decu do groba, deca pamte roditelje dok su živa, a žena prežali muža čim pređe prag. Da li i koliko u tome ima istine, svako može utvrđivati za sebe, ali je priča o strina Rinči (Jerini) i čiča Beli još prisutna.

Izneveri zdravlje čiča Belu, i posle dužeg ležanja, ispusti dušu. Okupe se bližnji: rodbina, komšije i prijatelji da ga isprate do »večne kuće«. Groblje je udaljeno od kuće, pa se strina Rinča vozi, presamitivši se preko sanduka. Kad su bili blizu groblja, a ono seoski govedar sa vodopoja tera goveda u popodnevnu pašu. Jedan mlad junac se raštrkljao pa ne gleda ni kuda juri, ni koga će da nagazi. Povorka se uznemiri, a pojedine žene i muškarci zavikaše:

-Jun'c, pazi jun'c! Od kuda pa sa jun'c?!!

Strina Rinča se trgnu i sanjivo, ali glasno upita:

-Kam udov'c?

Otradija

Godinama je Mirko Jotin radio u Boru i živeo kao samac. Najzad je petdesetih godina dobio dvosoban stan. Preseli porodicu, ali se zaželeše svojih. Supruga poruči da joj dođe brat preko zime i posedi malo duže. Pristigne Sukovac. Dočekaju ga da bolje ne može biti. Pred spavanje zet Mirko objasni šuraku gde je ono mesto »kuda car ide peške«, a ovaj se zgranu: nužnik u stanu i donese odluku da ga neće koristiti. Pretrpi do ujutru, pa posle doručka, pod izgovorom da ide da razgleda grad, uhvati pravac i ubrzo se nađe izvan naselja i obavi posao. To isto učini i sutradan. A kada se i narednog dana vratio iz gradske šetnje, reče sestri:

-Ja si posle podne otodim.

-Kako teka? Pa li si doš' l da posediš?

-Sestro, sve je ubavo, ama više ne mogu da izdržim. Jedva čekam da se priblerem doma i na slobodiju da čučnem zadi kamarutu pa da se istovarim.

Vojin i Vlajko

Komšije u selu, komšije i sa pojatama. Svakodnevno su zajedno, jer i stada teraju u pašu u istom pravcu. Jedne večeri Vojina zameni stric Bela, koji mu je iz sela doneo poruku da odmah siđe u selo pošto ga očekuju otac i majka da se nešto važno dogovore.

Sutradan pre podne vraća se Vojin u planinu i izdaleka dovikuje Vlajka:

-Vlajkooooo...mene me ženeeee!

-A od kudeeeee?

-Izi Izvoooooor...

-A za kojuuu?

-Za nekoju Darinuuu...

-Oj Vojineeee, ono i mene ženeeee!

-Od kude znaješ?

-Ocutra mi tata donese leb i kaza miiiiii...

-Od kude je necestataaaa?

-Isto izi Izvoooooor.

-A kako nju imeeee?

-Milevaaaa...

Ne ide mu se

Ovčaruje Leka Cenin na suvatima iznad sela u Gornjem Visoku i uživa: covara mu, duduk i dvojće, jandž'k, zastruzi puni sira. Tek se zamomčio. Jedno popodne pristigne mu stariji brat i poviče mu da ovce navali prema pojati da popasom krenu, a on će doći da ga smeni:

-A, što? – buni se Leka.

-Našti su rekli do mrak da si doma.

-Kak'v je zor?

-Neje zor nego rešili našti da te zažene nač'ska.

-Pa ne može li tova bez mene da napraje?

Prema svecu i tropar

Na jednu svadbu stigne da ide u svatove i mladić iz istog sela koji je pre toga otišao u Beograd kod teče da uči školu. Bilo je to 1950. godine. One se promenio. Uozbiljio se, varoški se nosi i sa visine razgovara sa ostalim svatovima. Muzika, ciganska, udarila u narodne pesme i kola. Svi se vesele, a on čuti. U jednom trenutku Ciga muzikant mu se približi kao da samo njemu hoće da peva, a ovaj zatvara uši, a rukom odmahuje. Shvati Ciga da ovaj hoće da mu nešto kaže il ipita, pa dade znak da muzika stane:

-Šta vi znate sve da svirate? – pita mladić.

-Sve što očeš ima da ti sviramo i kola i narodne pesme i... sve.

-A znate lin eku operu?

-Operu? Kako da ne znamo. A koju na primer?

-Na primer, Rigoleto.

Ciga dade znak bandi koja zsvira poznatu narodnu melodiju, a on opali da peva:

-Ri-go-le-too, lane moje, šta radiš, devojko, šta radiš devojko...

Džerman

U Pirotskom polju stanovnici znaju koju preslavu slavi svako selo. Džerman pripada Sukovu. Ali praznuje se 25. maja, a to je Dan mladosti i Titov rođendan. Sva okolna sela sliju se toga dana u Sukovo na Džerman, a novine pišu kako je Dan mladosti najmasovnije proslavljen u Sukovu. I to javljaju i centralne novine. U stvari, dosetili se ljudi. Sukovo je sedište osmogodišnje škole, pa pozovu krupačku i srečkovačku školu. A dece je tada, hvala Bogu, bilo dosta: preko hiljadu njih se skupi. Tu su onda i brojni roditelji. A Sukovcima – da je jaka koža. Ubede oni i novo opštinsko rukovodstvo iz tek spojene uvećane opštine na Belom Polju kako je to socijalistički praznik i da Sukovci slave Dan mladosti, a ne Džerman. Poveruju ovi, pa sa ženama još oko 11 časova kod direktora škole. A on stanuje u selu. Posedali za stolovima na veliku čošku pa se vide od ulice. Deca su još na sletu, a ciganske bande obilaze domove i – sviraju.

Udari tako jedna poznata ciganska banda iz Pirota i s kapije više kapelnik:

Srećna slava, domaćine! Neka bog poživi sv u kuću i u štalu!

Onda dade znak i zsviraše poznatu narodnu melodiju. Kako se približavaju gostima, kapelnik prepozna Leku Bakalče, Tozu Lilića, Bogosava Radovanovića, Jovu Mančića, pa se hitro okrene svojim, nešto im doviknu. Onda grmnu muzika, a njegov glas nadjača melodiju:

-Ide Tito preko Romanije i on vodi svoje divizije...

Iskusna

Od uglavljanja uslova da se neko zaženi, što se objavljivalo i nazivalo »davanje nišan«, pa do dana svadbe, mladenci su mogli da se sretnu i vide, ali su bili stalno pod neposrednim nadzorom starijih, pogotovu ako ostanu sami makar i na trenutak. Mlada je spremala sve darove ručno, sama i uz pomoć majke i zaova, pa je to vreme bilo pogodno da se svi darovi pregledaju do svadbe i zajednički usaglasi šta će kome da se da na dar bilo da je reč o mladinoj ili mladoženjinoj rodbini. Mlada je posebno čuvala ono što je spremala za mladoženju. Tada su se košulje, pletena jelečeta, džemper i oblačili preko glave, jer nije bilo dugmadi.

Ostanu tako za trenutak sami mladenci, a baba Susa zadužena da pazi, prisluškuje na vratima.

Mlada iznese dar za mladoženju i nastane razgledanje. Ne čuje baba šta mlada govori, ali razgovetno nekoliko puta čuje mladoženju:

-Ma sade glavata da mine, sve će je tam'n.

-Sade glavata da mine, ne sećire se...

-Čim mine glavata, nema opasno...

Baba Susa ne izdrža, pa zavapi:

-Ne daj, čerko, on ramena nema!

Mudre misli

Ako drugog poštuješ za sebe ne brini.
Ako mi ne možeš pomoći, nemoj mi odmagati.
Bivši prijatelj je gori nego neprijatelj.
Blago onom ko se tuđom štetom opameti, a teško onom koji svojom mora
Vreme je najveći gospodar.
Vatra i voda su dobre sluge, ali zli gospodari.
Gde je sloga tu je i pobjeda.
Gde je mnogo priče malo je rada.
Da je steći ko što reći, svi bi bogati bili.
Da ga zemlja ne vuče sebi, poletio bi.
De brat brata ne voli, tu nema sreće.
De dosta ruka pregnu, radnja je brzo završena
Ekser drži potkov, potkov konja, konj junaka, junak grad, a grad zemlju.
E, džaba ga, vala, bilo!
Žalost i radost se poznaju čoveku po licu.
Ženiti se mlad – prerano je, a star – prekasno je.
Za zlato rđa ne prijanja.
Zaklela se zemlja raj u da se svake tajne znaju.
Ispod Mire sto đavola vire.
Isteruje mak na konac.
Jednog gleda dvojica se nadaju.
Jeftina roba prazni kasu.
Kad mator pas laje, valja videti šta je.
Kad mi ne možeš pomoći, nemoj mi odmagati
Kad najviše grmi, najmanje kiše pada.
Laje ko pas na zvezde.
Lako je zdravome bolesnoga savetovati.
Lakše je skuvati gvožđe nego savladati ženu tvrdoglavost.
Ljubav prema otadžbini ne zna za tuđe granice.
Ljubi blišnjega svoga kao samoga sebe.
Malena je ptica prepelica, al umori konja i junaka.
Mi o vuku, a vuk na vrata.
Mnogo znati, znači pre vremena ostariti.
Na jeziku med, a u srcu jed.
Na mlađima svet ostaje.
Ne boj se onoga kome nisi dobro učinio.
Njegova je reč i prva i poslednja.
Njemu i Bog gleda kroz prste.
Njegova kokoška vredi više nego nečiji soko.
Njega ni metak neće.
Njega može da voli samo rođena majka.
Od Svetog Ilije, sunce sve milije.
Oteto – prokleta.
Otišao da mu vide noge put.
Pametna glava – stotinu ruku.

Pošten manje obeća, nego što učini.
Pošto se napiješ vode, ne muti izvor za sobom.
Prav se smije, a kriv se krije.
Preveo ga žednog preko vode.
Prijatelj je najbolja imovina u životu.
Ravnodušnost je najbolji način u brigama.
Reč "sutra" je izmišljena za decu i za neodlučne ljude.
Reči su kao pčele, one su istovremeno i med i žaoka.
Riba ribi grize rep.
Svaka je šala pola istine.
Svaka ptica svome jat u leti.
Sirotinjo, i Bogu si teška.
Terao zeca pa isterao vuka.
Takav je čovek, samo onima najviše zavidi kojima najviše duguje.
Teško nogama pod ludom glavom.
Tiha voda breg roni.
Tuđe je slađe.
Traži hleba preko pogače.
Čutanje zlata vredi.
Ćuti i pokri se ušima.
U kolo kad hoćeš, iz kola kad puste.
U sreću se uzda lud, a pametan u svoj trud.
Um caruje, a snaga klade valja.
U vinu je istina.
U gladnim očima svaki je komad mali.
Uzdaj se u se i u svoje kljuse.
Fale mu dva kraja i sredina.
Fali mu jedna daska u glavi.
Fabrika je košnica sa mnogo trutova.
Hoćeš li da te svi mrze, reci svakome ko je ko.
Hoće hleba bez motike.
Hrabre sreća prati!
Hajduke narod ceni, ali za njima u goru neće.
Hvali ga ko Ciganin konja
Hoće vatru koja ne peče.
Cvet je najlepši dok je neubran.
Car daleko, a Bog visoko.
Celom svetu ne možeš ugoditi!
Čist račun, duga ljubav.
Čovek se do smrti uči.
Čega je srce puno, toga i jezik.
Često malena varnica veliku vatru užeže.
Čistoća je pola zdravlja.
Džabe je i sirće slatko.
Džak soli treba pojesti sa čovekom, da bi ga dobro upoznao.
Džaba ti supa kad je slana.
Džabe mu je, da dubi na glavi.
Šta ko misli, o onom i sanja.
Što je brzo to je kuso
Što je svačije, to je ničije.

